

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ece Ayhan

Morötesi Requiem

ANLATI

MORÖTESİ REQUIEM

Ağzıbozuk Bir Minyatür

Ece Ayhan (Datça/Muğla, 1931-İzmir, 12 Temmuz 2002). Şiirimizin en önemli “modern ustalarından biri” olarak adlandırılır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ni bitirdi. İlk şiiri 1954’te *Türk Dili*’nde yayımlandı. Bu dönemde, sonradan ilk kitabı *Kınar Hanımın Denizleri*’ne (1959) aldığı, kendine özgü çağrışımlar ve göndermelerle örülü şiirleriyle hem Türk şiirinde hem de İkinci Yeni’nin içinde kendine farklı bir kanal açtı.

1965’te yayımladığı *Bakışsız Bir Kedi Kara* ve 1968’de yayımlanan *Ortodoksluklar*’la neredeyse bütünüyle “özel bir dil” halini alan bu şiir, Ayhan’ın, 1973’te yayımladığı ve daha geniş bir okur kitlesince alımlanan *Devlet ve Tabiat*’ıyla birlikte bu kez de “sokağın diliyle” okurunu (ve izleyicilerini) oluşturdu. 1977’de yayımlanan ve kitapla aynı adı taşıyan ünlü şiirini ve ilk dört kitabını içeren *Yort Savul* ise Ece Ayhan şiirinin kendisinden sonraki kuşaklar üzerindeki gücünün belki de topluca belgelenişi idi. 1981’de *Zambaklı Padişah*, 1982’de de “tarihin düzünden okunduğu” *Çok Eski Adıyladır*’ı yayımlayan Ece Ayhan’ın şiiri üzerinde Enis Batur, *Tahta Troya*’da (1981) bir kitap boyutunda konaklamış; Ender Erenel *Ece Ayhan Sözlüğü*’nü, Kemal Yalçın - Orhan Alkaya ikilisi ise *Çok Eski Adıyladır Sözlüğü*’nü yayımlamışlardı. Ayhan’ın ‘82 sonrası şiirlerinin bir bölümünü, kimi yazı ve konuşmalarıyla birlikte içeren *Çanakaleli Melâhat...* 1991’de “düzşiiirler” alt başlığıyla yayımlanmıştı.

*Ece Ayhan'ın
YKY'deki kitapları:*

Başıbozuk Günceler (1993)
Şiirin Bir Altın Çağı (1993)
Bütün Yort Savul'lar! (1994)
Aynalı Denemeler (1995)
Dipyazılar (1996)
Morötesi Requiem (1997)
Sivil Denemeler Kara (1998)
Hay Hak! Söyleşiler (2002)
Bir Şiirin Bakır Çağı (2002)
Hoşça Kal - İlhan Berk'e Mektuplar (2004)

“Adım Ece Ayhan Çağlar...” (haz. Tunç Tayanç, 2014)

Doğan Kardeş

Şiirimiz Mor Külhanidir Abiler - Seçme Şiirler (2008)

ECE AYHAN

Morötesi Requiem

Ağzıbozuk Bir Minyatür

Anlatı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 0811
Edebiyat - 198

Morötesi Requiem- Ağzıbozuk Bir Minyatür / Ece Ayhan

Kitap editörü: Birhan Keskin
Düzeltili: Burak Şuşut

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

YKY'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 1997
6. baskı: İstanbul, Mart 2018
ISBN 978-975-363-670-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2004
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Küçük harflerle yazılmış bir anlatı denemesi, bir taslak
–ki polisle içli dışlıdır–
(tezgâhsız ve tezgâh olmadan karılmaya çalışılmıştır,
olabildiğince, becerebildiğince)
ipliksiz tezgâh
ya da iplikli ama tezgâhsız
“Mor Orospu” ağzıbozuk bir minyatürdür
(Eskiden “minyatür”e, “hurde nakış” derlermiş, derlerdi)

**BİR YANDAN DA, REN DÜŞÜNCESİNİ
DÜŞÜNÜYORDUM. – ŞÖYLE:**

DAR ANLAMDA

“İnsanoğlu, bu dünyayı, düşünce yoluyla,
tümlüğü içinde (ve içre)
kuşatabilecek... derinlemesine bir görüşe
sahip olacak tarzda yaratılmamıştır.”
(belki de)“.

Zambaklı Filozof böyle
 demiştir. Ren Düşüncesi çevresindedir
o da. (Manastırını kapattıktan sonra)
Ancak irkilebilir o kadar
**(BİR, HİÇ, BİLGE (DERVİŞ)
GERÇEĞİN BİLİNEBİLİRLİĞİNİ SÖYLEMEZ).**

I

“Delimsirek bakışlı ressam Fikret Mualla, Paris’ten yazdığı canhıraş mektuplarının altına “Nakkaşandan” (Cihat Burak nakkaşinden diyor) diyerek imzasını atardı, daha doğrusu atarmış.

(Degüstasyon adlı İtalyan içkili lokantası, merdivenaltı, 1967 Temmuz: Fikret Adil.

“–gelin çocuklar gelin, bakın ben öldüm!, ölmüşüm!” ya da pencere kenarında otururdu. Feyha Talay şişmandı ama yine de şişerek öldü.)

Herman Miskciyan’ın saçılmış cesedini, güzelim çiçekleri orkideler içinde, Meryemana Kilisesi’nin papazı dikmiştir. Herman Miskciyan kendi cenaze töreninde, org yerine, klavsen ya da piyano çalmak isterdi. (Bir Bizans ayını düşünülün!)

Bilir misiniz? Katolik Ermeni papazları aynı zamanda biraz terzidirler de. Yüksükleri bile vardır.

II.

“Marsilya. (Bana Marsilya’da artık tavla da oynanıyor gibime geliyor. Ermeniler.)

Akdeniz’in batısında bir Marsilya limanlığı. Kale. (Hekim, hastabakıcı, hemşire de.).

Arthur Rimbaud’nun (onaltı yaşında, üç demiryolcu tarafından ırzına geçilmiştir) Afrika’da, Etiyopya’da

yükseklerde dağlarda davul gibi şişen sol bacağını
kökünden kesmişlerdir. Ateşler içinde yatıyor.

Yüzü duvara dönüktür ve belki dayansın ya da
oyalansın için bir eliyle de tersten ya da çapraz olan
tahta bir laternayı çevirmektedir. Süslenmiş!"

(Harrar'dan, sedyeyle ya da tahtırevanla, kendisinden
geçmiş olarak haşhaşlarla Fransız sömürgesi Cibuti'ye
geliş. Kızıldeniz kıyısı. Limandan kiraladığı külüstür bir
çatanayla karşıya Aden'e geçiş. İngiliz doktorun bacağı
görür görmez, dehşete kapılışı ve günlerce süren bir vapur
yolculuğuyla Marsilya limanlığına varış.)

III.

"AMADEUS MOZART!

ViYANA, ATLIKARINCAIARIYLA, ÇİÇEK TARHLARIYLA VE
RENGARENK OYUNCAKLARIYLA, OVULMUŞ VE PARLATILMIŞ
BAKIRDAN BANDOLARIYLA ÜNLENMİŞ ViYANA.

MOZART, (TUZŞEHİRİ'NDEN, LEOPOLD'UN OĞLU)
BİLİNMEYEN BİR HASTALIK YÜZÜNDEN, (AMA O SALGIN VEBA
DEĞİLDİR) (KORKUNÇ KORKU VEBA MİKROBU YA DA VİRÜSÜ
ORMANLARDA BALKANLAR'DA BİR SİNCABIN KURSAĞINDA
YAŞAR, HAYVAN PORTÖRDÜR, ONA BİR ŞEY OLMAZ. BU
TAMAM DA, PEKİ AŞK VİRÜSÜ NE OLUYOR? HAYT! HEYT AŞK
YANGISI!) ATEŞLER İÇİNDEDİR VE SİPARİŞ ALDIĞI REQUIEM'İ
HEM UTANGAÇ HEM SIKILGAN ÖĞRENCİSİ SÜSSMAYER'E
ÇARŞAFLI YA DA ÇARŞAFSIZ ÖLÜM YATAĞINDA DUVARA
DÖNÜK OLARAK VE ZAMAN ZAMAN YANAKLARINI ŞİŞİREREK
YAZDIRMAKTADIR.

“Bop! Bom!”

(BİR KAMU TANIĞI OLARAK KARISININ SONRADAN
SÖYLEDİĞİ SÖZLERİ,")

NOT: REQUIEM’İ SÜSSMAYER BÜTÜNLEMİŞTİR SONUNDA.
SÜSSMAYER İNCE VE UZUN BİR GENÇTİR.

I.a.

İŞBU KIRIK DÖKÜK MODERN BİR ANLATI TASLAĞI,

–ki 40 insan yılı yampiri ve yamuk sayılmış yazanı öyle
der, öyle diyor.

Ama gerek geniş ve ferah üst katta, hatta eğik çatı
katında, gerek aşağı katta bodrumdaki yayıncı, doktorasını
vermiş bir Alakarga tarafından bir tür ‘koloratur
inceltmesi’ olarak da görülmüş ayrımcı ya ayrıntıyı
atlayarak, buna ‘atlı roman’ (‘romanos hippius’) da
diyebilir, kim bilir.–

**FUHŞUN, DÜNYA, İSKENDERİYE VE İSTANBUL KIYILARINDA
DURDUKÇA DURACAK, ANASINA, SONSUZ VE ÖLÜMSÜZ
ÇANAKKALELİ MELAHAT’A ADANMIŞTIR.**

Evet, evet yaman ve taşaklı kadındı.

(Gelin de şimdi, aşktan cayır cayır yanan ya da yanmış
Çatalcalı Turgut Topçu’yu ve onun AŞK KURBANLARI
kitabını, Batoz’u, Çanakkaleli Melahat’ın şimdi ıssız
kalmış ve girişini otlar bürümüş üç katlı mermer evini

hatırlamayın! –Üst kat yarım kalmıştır. (Batoz arkadaşdır, hapisten çıkınca vurulmuş Çanakkaleli Melahat'ın evine gidip ağlarlar. Avcılar'ın girişindedir, lanetlenmiş gibidir. Mirasçıları bu mermer eve sahip çıkmamışlardır.)

Sümüklerini ceketinin yenlerine silen, üç numara tıraşlı küçük çocuklar ve eğri büğrü çalgılarla donuk bir BANDO (görülebileceği gibi) Çanakkaleli Melahat'ın şiirini ve peşini hiç bırakmayacaklardır, bırakmazlar!

Çanakkaleli Melahat nereye, Bursa sokağına... (Bursa sokağı şimdi Ahududu oldu adı. Bu sokakta Sait Faik'in işkembe çorbası içtiği salon vardır. Fırının karşısında kalır. Artık işkembeciler de arka ve ara sokaklara çekiliyorlar hızla. Her masanın ortasında bir tas içinde sumak ve kırmızı pullu biber.)

("Anahtarı çalınmış mesel" denebilir Dr. Alakarga'nın hikâyeleri için, Walter Benjamin.) ("Babamın ruhu zırlar içinde." "Danimarka'da kimi şeyler çürüyor.")... ya da Beylikdüzü'ne, kırılık Avcılar'a, Menekşe'ye giderse gitsin o çocuklar fırlamalar, bitirimler, şiirler ve o parçalar da giderler.

"Çanakkale içinde vurdular beni!"

Çanakkaleli Melahat'a doğallıkla Sirkeci polis müdürü Demir Ahmet'in açılır-kapanır portatif ve yürüyen bir bando eşlik eder, etmektedir yani.

"Çanakkale içinde bir Aynalı Çarşı!"

Aynalı Çarşı'nın girişin üstünde eski yazıyla ve ayrıca İbranice şöyle yazılmıştır.

“Yaptıran Nesim Halyo

1889.

Sadık Musevi Tebasından”

“Şimdiler, geçmişte bıçkın, çakırpençe ve bitirim günlerimi anarken; heyecandan zaman zaman ayağa kalkarak, beni tanıyanlarca biraz anlamsız kaçabilecek bir biçimde, ve de birdenbire ‘**Mor Orospu!**’ diye sesleniyorum kendi kendime boşluğa doğru.

Üstelik de, çocuklar gibi, ellerimi ağzımın iki yanında tutarak, ünlüyorum:

Evet, düpedüz, ‘**Mor Orospu!**’

‘Hey, geri gel, ey **Mor Orospu!** Lütfen, geri gel! O çağ geri gelsin! dersiniz ama kesinlikle bir daha geri gelmez

“Benim, 1942 sonrası, düz halkın Alaman harbi adını taktığı; Varlık Vergili, Aşkaleli, Struma gemili (Romanya bandıralı), Karaborsalı, Ultraseptilli, karartmalı, sıkıyönetimli... yıllarımda (aslına bakarsak, 1940-1970 yılları dememiz gerekir özel bir ‘sivil’ fuhuş tarihine göre, ki doğrusu da budur) **yalyanak** çocukluğum (burada ‘yalınayak’ sözcüğüyle ‘alyanak’ı sıkıştırarak birleştiriyorum), Hava Çeliği mahalle takımımızda çift kale santrfor oynayan yeniyetmeliğim ve biraz uzunca süren gençliğim, kısacası delikanlılığım, ünlü eski Beyoğlu’nda Ağa Camisi ‘ihtiyari’ tramvay durağı ve artık tarih olduğu

halde nasılsa yıkılmadan kalmış Rumeli Hanı çevresinde ve Sakızağacı caddesinde fuhuşla, fahişelerle, sevinçlerini ve üzüntülerini hemen dışa vurup saklamayan, küçük çocuklara karşı canayakın davranan ve ‘altın kalpli’ serbest orospularla, ‘yol gösterici’ pezevenklerle, sözde koruyucu ama ‘tokmakçı’ kabadayılarla, dikkafalılarla içli dışlı, serüvenli ve renkli geçmiştir.

Ya da “geçti mi?” diyelim.

Acaba sahiden geçti mi?

Laf aramızda; çokluk belleri yün kuşaklarla sarılı hemen herkese “diktreş” olan kabadayılar, yakındaki Abanoz kârhanesinde (evet, ‘kârhane sözcüğü ‘ticaretevi’ demektir, yani ki kâr elde edilen yer) çalışan, iş işleyen altın dişli ve kolları altın bilezikli kadınların dostları olurlardı ama kendileri aynı zamanda, bol paçalı ‘gizli phallokrat’ da olurlardı. –Hayır, ‘demokrat’ değillerdi.– Neyse. Şimdi buradaki konumuz dışına taşmayalım.

‘Fuhuş’ sözcüğü, bana göre, çarpıcı bir sözcüktür. Ayrıca bu sözcüğün bir albenisi de var. Sözcük, iş işlerken söylendiği gibi, ‘fahiş’le falan da bir ilişkisi de yoktur. Yeri gelince ucuz da olabilir. (Ben, ‘ucuz’ yerine ‘ekmeğin boyunca’ demeyi seçerim.)

Nitekim, Sakızağacı caddesini dik kesen, İstiklal caddesini arkaya alınca soldan ikinci sokak olan Abanoz kerhanesi evet askerağalar ya da talebeler için biraz pahalı olabilir ama Abanoz sokağının hemen arkasındaki Tarla başı caddesini geçince, yokuşun altındaki (Dolapdere ile Yenişehir arasındadır, mahallenin ismi de Sakızağacı caddesinin inişteki bitiminde sağda) gerçekten sapına kadar ‘sivil’ ve ‘fiilen’ daha doğrusu hukuk terimiyle ‘illegal’

Büyük Ziba gerçek kerhanesi son derece ucuz idi, hatta çıkışmazsa pazarlık bile yapabilirdin. (Küçük Ziba da hemen onun bitişiğindedir, toprak zeminli)."

"Profesör Doktor Günsel Koptagel ise; –ki tam kırk yıldan beri arkadaşımıdır–, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde ilginç ve gerçekten zor görevi gereğince, travesti ve transseksüel denilen '**kadın adamlar**'la, ibnelerle, pervasız orospularla... ister istemez iç içedir.

Profesör Günsel Koptagel, bir hekim olarak araştırmaları, bilimsel çalışmaları, kitapları, çevirileri, (Freud, Bleuler) olan bir bilimkadınıdır yani.

'Mor Orospu' lafını onun bir eniştesi kullanmıştır.

Benim 'Mor Orospu'm ise, öyle bir kadındı ki, elle yapılan "**adam sen de! Boşver!**" işaretini kıcıyla yapardı. "**Aldırma anam, hayat böyledir işte.**"

"Benim, ya da Prof. Günsel Koptagel'in ya da boynuna bağladığı fularından çapkınlığı sezilen eniştesinin deyişiyle MOR OROSPU konusuna geçmeden önce; siz okurlara ünlü hikâyeci Sait Faik'in Küçük Ziba sokağıyla ilintili (yasadışı kerhaneydi, adı şimdi KURTULDU oldu, Dolapdere'dedir. Beyoğlu tepesini, Ağa Camisi'nden tersine çevirirseniz o Çukur mahalle ortaya çıkar, zaten bir rastlantıyla

mahallenin adı resmen Çukur'dur) bir şiddet olayını aktarmak istiyorum.

Bu hikâyeyi bana ünlü ressam ve yazar Cihat Burak anlatmıştı!

Günlerden bir gece (herhalde 1942-43 Alman harbi yıllarıdır, Türkiye savaşa girmemişti ama ışıldaklı, uydurma sığınaklı, etüv makineli, Milli Korunma Kanun'lu, sıkıyönetimli, Yahudi dolu STRUMA gemisi'li, karaborsalı, karneli geceler) iyice sarışın patlak gözlü ve mor dudaklı Sait Faik ile sarışınla karaşın sınırında genç Cihat Burak'ı, onun mimar çıkması şerefine, Büyük Ziba'nın hemen bitişiğinde bulunan Küçük Ziba'ya adeta sürüklemiştir.

Cihat Burak, işte o gecelerde, basık tavanlı Cumhuriyet Meyhanesi'nin mermer masalarında sahici ve özgün hikâyeler de yazmaktadır. Ve o da, tıpkı Sait Faik benzeri, **MIH gibi yapayalınızdır.**

Cihat Burak, Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yüksek Mimarlık Bölümü'nü yeni bitirmiştir ve Ziba'ya ilk olarak inmektedir açıkçası. Hava da güzeldir: yaz. Küçük Ziba'da, kapıların önünde, tel ızgaralarda ve ellerinde kısa mangal maşalarıyla uskumru kızartıyorlardır. Sait Faik, çakırkeyif oluşundan dolayı biraz öfkeli. Düzayak tek katlı bir evin tahta kapısını, elle çalmaz da, ayaklarıyla tekmeler.

Gün! Güm! Şiddet.

"Hayt! Seni gidi seni!"

Bir zaman sonra, doğrudan doğruya evin tek odasına açılan kapı aralanır ve aralıktan başına mor bir yazma bağlamış ve renginin sarardığı esmer renginden pek belli olmayan bir kadın belirir.

Ve; “hastayım” der. “Şoparlarla döşekte yatıyorum. *Ayıptır söylemesi*, aybaşı olmuşum. Yok. A-anh. Şimdi olmaz!” der.

Böyle bir cevaptan Sait Faik’in kaşları iyice çatılmıştır. Kadın numara yapıyor sanıyordur.

“Höst! Hadi!”

Kadın, bürümcüğünün eteklerine yapışmış bir küçük kız çocuğuydur.

“Valla abi, iki gözüm önüme aksın, hakikat konuşuyorum.”

Sait Faik’in başını iki yana sallamasından yine de inanmadığını anlayınca, apış arasından kanlı bir bez çıkararak gösterir:

“Nah.”

(Budaklı bir keresteden yapılmış kısa tabutun üzerinde çiviler ve bir keser duruyordu. Acaba bir cüce tabutu mu, yoksa bir çocuk tabutu muydu? Deniz kıyısındaki Paris’te yaşamış ve ölmüş bir İrlandalı şöyle bir şiir yazmıştır:

“Hiç değilse tabutum uzun olsun” diyordu bir cüce.

ve tıslayan bandonun (pıs-ta, ra-ram!) kapalı yakalı ve pis bıyıklı şefi, lâci renkli yabanlık (ya da adamlık) takım elbiselerini giymiştir.

Yanar-döner sedef düğmelerinin hepsi de sıkı sıkı iliklidir n'aber! (Darüşşafaka'da okuyan öğrenciler de kapalı yakalı üniforma giyerlerdi, daha doğrusu giydirtiliyor.)

“Selam dur!” (ya da ‘se-laam-dur!’)

Belki açıklamak gerekiyor, açındırmak! Çanakkaleli Melahat Küçük (ya da Büyük) Anafartalıdır. Ama anası onu Çanakkale'nin yakın köylerinden Çıplak köyünde doğurmuştur. (Çanakkaleli Melahat bir kınaçiçeği midir? İleride, Çanakkaleli Melahat nirengi noktası olacaktır.)

Öyleyse Melahilerden olur, oluyor.

Abdülbakiy Gölpınarlı'nın biliyorsunuz ya da belkim bilmiyorsunuz, insanlığın ilk ayağa kalktığı tarihindeki fuhuş dahi bir yanılsamayla sapkınlıktan sayıldığı için, Mezhepler ve Tarikatlar adlı sağlam ama çalakalem yazılmış benzersiz araştırma kitabında, içi giderek ve ağlaya sızlaya atlamış olabilir. (Abdülbakiy, rakı içiyordur, Üsküdar, Toygartepe, üst kattaki odasında evde. Ramazan ayıdır da.

– Şey, der kekeleyerek ama gülümsemektedir.
Merdivenler çürüdü de, Ramazan çıkamadı! Hadi şerefe!)

Bunlar kendi adlandırmalarıyla Romeos, yani Rumlar, çoluk çocuk, yaşlı genç (**kostak delikanlı**), kadın (maramalı, terlikli, yeldirmeli) kız, yükte hafif, pahada ağır eşyalarıyla,

leğenleriyle, somyalarıyla, ibrikleriyle, sahanlarıyla maşrapalarıyla, yastaçlarıyla, konsol aynalarıyla... 1923 sonbaharında vapurlarla, sefinelerle, şaşırmuş şaşkın ve apartopar gidince Maydos baştanbaşa yanmıştır, yandı (tuğla fabrikaları da, yağhaneler de).

Yerine, bu gelibolu Yarımadası'nı, (önce Kelt şehrinden başlayarak) Gelibolu'yu alan ('ağabey' anlamına gelen 'ece') Ecebey'in adı verilerek Eceabat oldu, olmuştur. Ece Ovası ve Ece Baba'nın türbesi zaten çok yakındı. (Pir Sultan Abdal'ın ablasının söylediği şiirde şu dize vardır:

“ECEMİ SİVAS'TA ASTILAR!”

Laf aramızda, şimdiki **insansız Eceabat kasabası** İtalyan gerçeküstücü ve çılgın ressam Chirico'nun resimleri gibidir (bu ilginç benzetme 'paramparça' şair ve 'paramparça' ressam Mustafa Irgat'ındır. Kız arkadaşı Ayşe Şiir'le Behramkale'ye geçiyormuş). Hemen hemen ortalıkta insan yoktur, zaman zaman insanların gölgeleri yansır uzamış o kadar.

Küçük Anafarta, en kabadayısı iki katlı olan kârgir, ahşap tavanlı ve tavanları Maydoslu Rum ustalarca, kulak arkasından alınıp, sabit kalem tükürüklenerek (mor) imzalanmış ve Saros Körfezi'ne bakan ve balıkçı barınağı işlevini de gören Ece Limanı'na yakın duran bir köydür. (Dik yamaçlarlı, çok küçük Ece Limanı. Hey kumlalar!)

Ece baba da (türbesi) yüksekteki (Karainebeyli ya da köylülerin deyişiyle Karnabeli köyünün hemen üstü, Ece Ovası'na egemen bir konumda) tepesinden küçücüğünü de büyüğünü de görür. Yani kısacası dış denizden iç denize doğru uzanan Ece Ovası'ndan bir köydür.

Daha eski yıllarda ise, bu yarımadaya Trakya Khersonesos'u dermiş Eski Yunanlılar. Sonraları, Anzakların sarhoş gençlerince SİDİKLİ TOPRAKLAR da denmiştir. (Uygarlık değil ama) İstanbul Padişahlığının donanmasına donanmasının, savaş gemilerinin branda bezleri, yelkenleri Maydos pamuğundan dokunuyormuş. Maydos pamuğu sağlam ve sıkı bir tür pamuk türü. Bugün pamuk piyasasında bile Maydos pamuğu olarak bilinir.

“Brezilya (BİR DÖNENCE) renkli bir papağan, soldan sağa baştanbaşa, bir duvardan bir duvara geçerdi bodrum katı karanlığında” (Balmumu benizli çopur ve donuk kapıcı kadınıdır, akşamları orospular geliyor, “yol göstericiler” müşteri çıkınca oraya iniyorlar, inerler. Kadınlar tombala oynar.)

“– Çift ücret verilince, bizim delikanlılar ne hikmetse kadınları bağırtarak, şakır şukur sevişirlerdi Büyük Ziba’da. Düzayak evler ve yer yatağı. Kerevette de ayrı yatak.

Dış duvarda bir yazı:

– Dökersen, bacağı mı sokayım!”

“Fakir Anası olarak da tanınan Çanakkaleli Melahat, hemen her ansiklopedide özellikle de İstanbul’la ilintili ansiklopedilerde, başköşede, minderli ve şalvarlı (basma, bağdaş kurar) yerini birgün mutlaka alacaktır, alır alır. Çünkü Çanakkaleli Melahat, cumhuriyetin ilk sıkı ve sivil girişimcilerinden biridir. (Edirnekapı dışındaki mezarlıklar geceleri gerçekten ıpıssız olur, el ayak çekilmiştir, bekçi falan da yok!) (“Babamın iki kör arkadaşı vardı.”) (Ressam Komet: “Paris’te, kör bir arkadaşıyla resim sergisini gezmiştir.”)

(“Ondan sonra bana hiç güvenmedi”) demiş. (“Şunun şurasında ne kaldı ki” demiştir tuğla örgü örerken bir gardiyan.)”

Ressamların pir’i sayılabilecek, sahici insan Cihat Burak, (yetkili ve diplomalı) bir mimar olarak, Çanakkale’de, Cumhuriyet Meydanı’na dikilecek (rahmetlinin manevi kızı Gülin’e bu konuda vasiyeti vardır. Zaten Gülin’i de o okutmuştur) Çanakkaleli Melahat tunçtan heykelinin krokisini ve de Çanakkaleli Melahat’ın yağlıboya endamlı ve büyük bir resmini yapmayı da kafasında kurmuştu. (Cihat Burak Sinekli Bakkal’da doğmuştur. Aksaray’da.”

– Gerçi sinek yoktu ama öyle diyorlardı.

...

– Komşumuz Tamburî Cemil Bey’di; gülümsemeyen. Konağından tambur sesleri gelirdi. Hiç gülmeyen, karamsar bir adamdır derlerdi bu dünyada.”)

(– BAŞIMA NE GELMİŞTİR BİLİR MİSİN?

– BİLMİYEREM.) (Aha 21 yıldır evliyyik

– YOHTİR

– He kullanmamışımıdır

– He dedim.) İki işi de uygulaması kısmet olmadı, doğduğu İstanbul’da bir yarımada öliverdi, morarmış!

Dışarıdan karanlık ve çetrefil görülebilen (kimi şeylerin içerik olarak çetrefil ve çarpaşık ve dolambaçlı oluşu, bakın, doğru olabilir o başka) ama içerisine dalınca içli, acıklı ve pırlıl pırlıl aydınlık fuhuş dünyasına Çanakkaleli Melahat, Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu’nun baskısından birazcık olsun, bir anlık dahi olsa kurtulma uğruna ‘çift kapılı’ evler ya da girişinde duvarına resim yapılmış apartmanlar kazandırmıştır.

(Ümmü Gülsüm, Abdülvahap, Mısır filmleri. Bir çini dünyası sanki. Sarı Kırmızı Hasnun Galip sokağı. Neresi yeni ise Yeni Apartman. Bir kıpı, göz kırpmasına benzer, gözkıpma gibi. Kılgınlık dar çevre için, pratik büyük şehir için mi? “Büyüklerdeki delilik dikkatle ve ısrarla izlenmelidir”. “Çocuklardan, arılardan falan yakınıyorduk. Peki kitaplardan?” **İnip çıkan melekler.**

– Bakarsın, ışık Doğu’dan gelebilir. Gelmez mi. Engerek yuvasına çomak sokmak gibi. 7 dilsiz cellat 17 hamile cariyeyi denize atar. **İstanbul veba menekşesi.)**

Kendisinin sık düşlediği gibi, gerçekten ve gerçek anlamıyla İstanbul’a belediye başkanı olacak kadındı. Bir yanlışla ya da bir kaza ile seçilseydi, hizmetler yerinde görülecekti.

Hafta sonlarında, özellikle cumartesi günleri, gezici otobüsler sermaye kızları taşıyor.

Düşünebiliyor musunuz? tarihte ilk kez, tornacı
çırakların, bekar soğuk demircilerin ayaklarına
gidilecekti.

(OLMADIK ŞEY. BEKLENMEDİK ŞEY. OLACAK ŞEY DEĞİL!
ACAİP. YUKARIDAKİ ODA, DELİRECEKSEN BİLE, ADAM
GİBİ DELİRMELİ. DÖNDÜ MASKARA. İNSANOĞLUNUN BU
DÜNYADA SINIRLARI VARDIR.

- İŞSİZİM, KALACAK YERİM DE YOK DEDİ MARİKA.
Çanakkaleli Melahat'ın oğlu, Çanakkale'de içki içtiği
zamanlar kafasını küt küt otomobiline vururdu.) Benim
aklıma başka matrak bir olay gelir.

"Kırtasiyecilerden değil, nalburlardan boya satın
alan ünlü ressam Cihat Burak, hikâyelerinde kullandığı
bir kullanışla 'mıh gibi yapayalnız' bir adamdı. Ama
ıssızlıktan bir dakika bile yakınmazdı. Şair Sezai Karakoç
gibi. Belki Fikret Ürgüp, Hayalet Oğuz, Aktedron Fikret de
öyleydi.

'Penelope Zeynep'lere, Memo'lara, Talat ve Ahmet
Doğan'lara 1993 Temmuz sıcağında varıldığında öğlen
üzeredir ama yine de rakı içmiştir. Cihat Burak ceketini
de çıkarmamıştır. Mor gömleğinin üzerine mor bir boyun
atkısı atmıştı yaz ayları olduğu halde."

(ZAMBAKLI FİLOZOF

VIII

“Devlet ve şairleri iki kaşık gibi

ıç ıçe uyurlarken

Geldiği kapkara denize Karpiç’ten

gönderilmiş bir gemi”

denmiştir. Kütük gibi ağır ve kalın ya da aksine çok ince bir kitapta.)

“1941 yılı aralık ayından beri İstanbul limanında bekletiliyor Struma Yahudileri. (‘Sefine’ de denebilir Struma’ya, insanlar ‘sersefil’ olmuşlardır Karadeniz’de boğulmadan önce.”

– Evet, insanı karada bile donduran 1942 Şubat’ında İngilizlerin eliyle batırıldı gemi.

– Kimse de kurtulamamıştır. Kimse de kurtulamazdı zaten. Cesetler ve iyice ıslanmış olarak birkaç tahtadan oyuncak ayı, Riva deresinin döküldüğü kıyıya kadar gelmiştir.”

Bana, bu alengirli hikâyeyi ‘Kırılğan’ Yücel anlatmıştır;

... Ne yaptım, ne ettimse beni evermedi a-ahk!

Canıma tak dedi. Ben de gittim, çarşının orta yerinde sevdiğim kıza sımsıkı sarıldım. Ne yaptılarsa bizi ayıramadılar. Sonunda yakın bir nalburdan kürek getirip, üç etek giymiş kızla benim arama sokup ancak öyle ayırabildiler bizi. Kürek sapıyla kanırtarak yani!

Koptuk. Kopunca;

Kızın babası bana okkalı bir yumruk vurdu. Yıkılmışım.
Orada Prevezelilerden biri vardı;

– Ha bre more ‘yıkıntı’ dedi. Deyiş o deyiş. Artık
‘yıkıntıdır’ benim adım!

(7 (yedi) engerek yılanı ya da çingiraklı yılan, kobra
ve benzerleri... bunlar çok zehirlidir. İnsanı bir sokarsa
simsiyah kesilir ölürsün!

Hindistan’da Bogey adlı ve yumurta kafalı, kısa
pantolonlu bir İngiliz çocuğunu hatırlıyorum. Bir incir
ağacının koyu gölgeleleri altına sokulmuş yatıyor.

Bogey’in ablası merdiven altında şiir yazardı.

Baba bir gözü takma bir İngilizdir. Hindistan’da kenevir
ticareti yapıyordur.

Hayır! Doğu Hint Kumpanyasıyla ilgili değil.

Adamın, geniş bahçeli ve dört bir yanı duvarlarla çevrili
bir malikanesi vardır.

Anne, uzun etekli tam bir İngiliz kadınıdır.)

(Kıvrak bir bel, fanila içinde bile belli olur, belli olmaz
mı yoksa.)

ZÜHREVİ HASTALIKLAR HASTANESİ
(EMRAZ-I ZÜHREVIYE HASTANESİ, 1940)

“Üst katlardaki pencerelerinde, özellikle deniz tarafında değil de, demiryolu tarafında demir parmaklıklar vardı. Birinci kat pencereleri tuğla ile örülmüştü.

Gülhane Tıp Fakültesi Hastanesi ise hemen demiryolunun ötesindedir.

Kısa pantollu çocuklar, şoparlar, Cankurtaran-Sirkeci demiryolu ile Marmara Denizi arasındaki gür çimenlikte boylarına göre, doğallıkla keselerine ya da harçlıklarına göre ufak şeytan uçurtmalarını ya da çıtalı büyük uçurtmalarını, (uzun kuyrukları gelin gibiydi) uçurmaya çalışırlardı koşarak rüzgârlı havalarda.

Pencerelerin ardındaki kadınlar, şalvarlı ya da sabahlıklı kadınların kimisi bir ayaklarını ayaklarının altına almışlardır.”

“– Ah evladım! İki gözüm! Kuyruk nasıl da uzun!”

Jilet konmamış ama!

O sicim yetecek mi? Yeter mi? Bu insanı sersemsepet eden rüzgârda.

Ne yaman uçurtma!

Yine de ağlatamazsın beni!

(Bu son lafı ayva yiyen bir kadın söylüyor.)

* * *

Avcılar köy iken, köylük yer iken inek sahibi bir adam şöyle der:

Yıllardan beri bizim ineğimiz var. Şimdi belediye olmuştuz diyorlar. Avcılar Belediyesi. Ne yapalım yani. Şehir, *İstanbul bizim üzerimize gelmiştir*. Burası mandıraymış. Bizim kabahatimiz yok ki.

Eskiden buraları jandarma bölgesiydi. (Jandarma otuzbiri. Ve etek traşı, hamamda tas tas yıkanırken. Keseleniyorsun.)

(Almanca 'Praetorius' sözcüğü 'başkan' anlamına geliyor. Praetorius adının başına bunu koymuş. "ANKARA'DA, OPERADA BALKONDA, EN ARKALARDA, KAPININ HEMEN YANINDA, ONUN KOLTUĞUNDA OTURDUK ÖĞRENCİ İKEN ARKADAŞLARLA BİRLİKTE.")

(Yavan bir karşılıklı konuşma. Biri ayakta diğeri oturuyor. Gelibolu'da cinayet başkatibi olmak mı? Başbaşa kalabilmek istiyorlar. Bir gerçeklik adına, daha doğrusu bir gerçekliği söylemek üzere ve için.)

(Bu bir kırılma mı acaba? Ablası intihar etmiştir. Yalnız bizim okuyup anlayacağımız kısa notlar. Saptayıcı ve hatırlatıcı. "Düşüncenin kendi kendini denetlemesi." "Anne, gizli bir bahçenin çiçeği midir?" Ek denetleme! Çok içki içilince, gerekiyor değil, zorunludur. Uç ölümler." Alishimin kaşları kaare." YÜZBAŞI AĞACI. Kasabasında küçük bir memur. Alman harbi, Acı Ece gölünün yakınlarındaki Dimetoka. **Artık kasaba bandoları çok azaldı.** Hep 'AIDA'yı bilirler, üflerler. Kilim. Terazi, Kuleli marka ve köy ve kasaba bakkallarında. Bir şeyi tartmazlar ki.)

"Kariyi, kaltağı arkadaşlarla otomobile atıp gece getirdik mezarlığa. Anlayacağın kaçırdık. Kimse yok. İn cin top

oynuyor. ALLAH İNANDIRSIN ABI, ŞÖFÖR DAHİL 7 KİŞİYİZ. (3 kişi sonradan geldi) (aynı araba gidip gelmişti mahalledeki kahveye.)

Önceleri karı şaşkındı ve kaderine boyun eğmiş görünüyordu. Hışımla küpelerini aldık kulaklarından.

– Evde, bir kız bir oğlan, çocuklarım var! Getireceğim paraya bakıyorlar. Üç aydır ev sahibine kirayı ödeyemiyoruz.

– Belki para bile verebilir! Sen öyle söylediğine aldırma. Bakma!

“Yedikule’de kaleye bakan semtte oturuyoruz. *Tramvay ile eve gidip* gelirim. İkinci mevki hep. Yedikule-Bahçekapı tramvayı.”

[NİSUAZ pastanesi, camekânın içinde (önünde) gazete okuyan emekliler. Sonra orospularla, kibarcası, işe çıkan kadınlarla iç içe edebiyatçılar, yazarlar en arkada.]

[Yakup oğlu, İskaryot’a İsa şöyle demiştir. (İsa’yı öptükten sonra’

“– Sen, insanoğlunu öperek mi ele verirsin!”

Bu, Alfay’ın oğlu öbür Yakup değildir dikkat.]

Çözumsuz, çözümü olmayan ‘kalkışma’.

(İnsan yavrusunu değil de, açacak laleler ile dikilecek soğanları düşünüyorlar.)

Belediyede çalışan Yeats.

At üzerindeki dilenciye kırbaçlayan yaya dilenci.

Bir adım geriye çekilip yapılane bakması gibi bir ressamın.

“Bayram arifesinde çoluk çocuk ve yaşlı kocakarı için Mahmutpaşa’ya çıkarım. Beyoğlu’na ilk çıkıyorum.”

“Kıyamet, ahiret, her neyse, mahşer denebilir belki, sanki bir kendinden geçiş değildir. Böyle sar’a nöbetlerini komşunun oğlunda çok görmüşümdür. Ağzı köpüklü sokakta debelenir, çırpınır.

– Bilinç kalkıyormuş birkaç saniye! Sonra da derin, dipsiz bir uyku.”

İstanbul’da, doğrusu Babiâli’de çıkan akşam gazeteleri bir tuhaftır. Neden bilmem. Bilmek de istemem. Bu gazetelerin yalnız bir günlük, 12 saatlik, bellekleri oluşu bir yana; bir gün önce Beyoğlu’nu ya da Samatya’yı, ya da Sarıgözel’i altüst etmiş bir haberi bile, yalanlamazlardı. Unutup gidiyorlar.

(BONCUK KÜPELİ, YAZMA BAŞÖRTÜLÜ, BASMA ŞALVARLI KADINLAR EY! VAPUR DUMANI GÖZLÜKLÜ.)

Düşüncelerinin bir serimini bulabiliyor mu acaba?

Ağırbaşlı bir y!

“Ne var sıradanlıkta? Sıradan olmak neden bir adım geride bulunmakla bir sayılmış ki?”

Dağları karlarla kaplı taşradan İstanbul'a gelen ve Ebussuut caddesindeki Sirkeci otellerinde kalan bir hacığa.

Bigalı kalesi ile Naraburnu arasında iki kenevir halatı,
DERİN DÜŞÜNCELER.

Taşınırken, yeni eve kedi yavrularını da götürmek bir karton kutunun içinde.

Bak, gevşek örülmüş sepet de olabilir.

(İNSANIN KARMAŞASINA, BİR ÇERÇİNİN
BULANIKLIĞINDAN BAŞLASAK, DAHA YAKIŞMAZ MI?)

'Son'lu gazetelerdi bunlar. Ya adının başında ya da sonunda bir 'son' vardı anlayacağınız. Her neyse. Son Telgraf, Son Saat, Son Haber, Son Havadis, Son Posta... gibi.

İşbu 'son'lu gazeteler, eski deyişle 'mevkute'ler, rakiplerinden bir-iki saat önce çıkmak üzere, yokuş yukarı Cağaloğlu'nda ya da Babıâli'de, Ankara caddesinde ya da Narlıbahçe sokağında birbiriyle kıyasıya yarışıklardı. Hem de birbirlerini atlatarak.

Hayır. Bayrak yarışı falan değildir sözkonusu olan. Sanki 100 metre engelli. (Böyle birşey varsa.) Nefes nefese! Kırankırana!

İşte böyle bir rekabet yüzünden her 'sonlu' akşam gazetesi çıkışını bir saat önceye aldı önce. Sonra 'yarım saat' önceye. Doğallıkla öteki akşam gazeteleri de çıkışlarını yarım saat önceye aldılar.

Böyle bir kızırtırma yüzünden çocuk, yeniyetme ve genç müvezziler basımevinin kapısında ya da önünde alesta beklerlerdi.

Bir saat önce!

yarım saat önce!

çeyrek saat önce!

derken derken, farkına varmadan sabaha düştüler. Ve artık akşam gazeteleri sabahları çıkmaya başladı.

(Sigaraları somurlalı mı:)

(Devletin çatısı içinde yer almak. KAYDIRAK OYNUYORLARDI KİREMİT PARÇALARIYLA. Dikkat et! Sonra kanlı bıçaklı olursun. Kesinlemeyi düşündü bir ara. Sözü kesecekti, sonra vazgeçti. BİR SELANİKLİ LUTHER! SAATE KARŞI! Sargılık kâğıtlarla... Aksak tartımlarla bir şiir mırıldanıyordu.

“Dikkat delikanlım dikkat!”

Herkesin çocukluğunda girilmesi yasak bir komşu bahçesi... “PAL SOKAĞININ ÇOCUKLARI.”

Lilium oyunundan bir şarkı bu, bir serseri söyler. Tiyatro karanlığında bir serseri.)

Testinin kulplarına yapıştı, götürecekt.

‘Konumlanmak’ sözcüğünün kuşların dallara konmasıyla ilgili mi olduğunu sanıyorsun!

Ey yataktan kaçan kadınlar! Erkek 18 yaşındadır!

– BURADA, BİZDEN BİR ADAM VARMIŞ!

Bir kilise babasıyla, bir türbe babası. BİR GEÇERLİLİK handikap mıdır yoksa? YOKSA HOŞGÖRÜ AYAGI MI?

“Yağ satarım, bal satarım!

Ustam ölmüş ben satarım!”

Bu bir çocuk şarkısıdır, ‘cantus firmus’ gibi.

“LEBBİ BEY, ÇİNİ BEY, SÖYLE HİNDİSTAN KADINA, BİZİ
BABAMIZIN EVİNDEN KOVUYORLAR”

(KİMSEDEN BİR ŞEY İSTEMEMEK, –İSTEMEDİ. İNSAN
DELİRSE BİLE, ADAM GİBİ DELİRMELİ. Gerçekten de ustam
öldü benim? Ölmüş mü? BONCUK KÜPE... Yoldan gelip geçen
ve başlarının üzerinde bir çamaşır sepeti taşıyan kadınlar.
Çamaşır yıkamaya ırmağa gidiyorlar. Tokaç...

KARDEŞ ÇEKİNGENLİK Mİ AYAK BAĞI OLUYOR? Sen buna
düşünmekten kaçınmak mı diyorsun?)

Aramis, Athos, Porthos ve D’Artagnan:

Üç silahşörler deniyor ama aslında dört.

“Meryemana demiştim Çanakkaleli Melahat için. Cihat
Burak’ın önce taslağını, sonra resmini çizeceği Çanakkaleli
Melahat’ın heykeli, öyle tunçtan filan değil, bronz olacak!
Yalnız birşey eklenecek o kadar. Geniş ağı, şalvarlı kadın
mermi taşımayacak da başka birşey taşıyacaktır. Onun
kurşun gibi çeken ağırlığı altında ezilmiş olarak. Cıva
ağırlıklı.

Hele, Büyükparmakkapı’da olduğu gibi demirden
kapılar, iki ayrı sokağa açılıyorsa çok daha iyi.

Gerçi, ikisinin de işlevi ayrı ve farklı ama böylesi
‘kaput’tan daha garantilidir polisin baskınına karşı. (O
zamanlar prezervatife kaput derlerdi.)”

[Verek, götlek...

“Padişah vererek olursa veyl

halkın haline.” (Nefi)]

[“Hakkârî’deki bütün davulcu ve zurnacıların MITIRB olduğu..” Ellinas yerine Romeos (ya da Romios) diyorlarmış kendilerine. Bazı Rumlar gizli Hristiyan. “1923 nüfus mübadelesi.”

İtir çiçeğinin, ayrılırken çocuk başı okşar gibi yapılması. Odaya ıtır kokuları yayılır.

1942’de azınlıklara ağır vergiler kondu. Adampol köyü Beykoz’daki zor durumda. Prens adam Czartoryski Kırım Savaşından sonra 38 Lehli daha geldi. Köye mi, şehre mi gelmiştir. (Sakal bırakmak özgürlüğünü elde etmek için Rusya’yı terk ettiler.) (Lazar: Âzir) (Kasımpaşa-Çürüklük) (örgü).]

Elbet Emniyet Amirliğine, palaskalı turistlere evin yakın oluşu bir handikap oluşturmazdı.

“–Aman! O kadar da önemli değil ya!”

Almanların yaptığı ultraseptil, ağır işçi kartesi. Mavi ön ve arka cam kapılı tramvaylar. Kimi romanların kapağında herhalde merakı kışkırtmak için GECELERİ OKUMAYINIZ!

“Çanakaleli Melahat ilk günlerde zayıftı. Sonraları giderek ve gittikçe balıketi oldu, doğallıkla sinirli ve kuşkucu da oldu. Ölmeden, daha doğrusu tabancayla vurulmadan önce korse giyiyordu, buna karşın yine de bingıl bingıldı. Kaymaklar gibi

gerdanı ve güzel gıdısı vardı. (Güzel gıdılı Çanakkaleli Melahat hey!) Evet o ‘fani’ ve ‘ebedi’ kadın. (N’aparsın, gerdanı gıdılı kadınlara bayılıyorrum dayanamam.)

Çanakkaleli Melahat’ın, *bir tüccar terziye diktirilmiş* ve çok az giydiği tayyörü de vardı. Orta boy uzunlukta etekli. Karakolluk ağır bir olay olduğunda, Babiâli adlı bir yokuşta bir acele basılan akşam gazetelerinde çıkarsa çıkarsa Çanakkaleli Melahat’ın siyah beyaz fotoğrafları çıkardı. Doğrusu ya Çanakkaleli Melahat kimi zaman mosmor (ve bombok) geçen hayatında ulusal bir sivil kahraman olmayı hep düşlemiştir.”

(UZUN ZAMAN, ZULÜM ALTINDA BİLE VARLIĞINI SÜRDÜRME. ZALİM ZAHAK’TAN KURTARILAN İRANLI BİR ÇOCUKTU ÇOCUKLUĞUM. İçinden geçen akarsu. Kalın kaburgalı Ermeniler. Neden geniş kanatlar oluyormuş ki? Firavun sözcüğü Eski Mısır’ı çağrıştıracak de ama firavunluk kavramı ne oluyor? Bütün dünya için geçerli değil mi bu? KÖSTEKLİ SAATE KARŞI MI? BU OLABİLİR Mİ?

Bir sehpa ve yalnızlık gerekir düşünmek için. Öyle değil mi? Dehşetli bir kopuş, kesin kopuş!

Artı-değer, bir görüşe göre, ölçülemez. Bir görüşe göre de ancak baskülle ya da kantarla ölçülebilir. Kuyumcu terazisinin burada gereği yok.

Kocaman bir Kapalı Çarşıda, kubbeli çarşı, bir Sandal Bedesteni. Renkleri atmış mücevherciler. TUŞLARI ESKİLİKTEN SARARMIŞ BİR PİYANO.

Maria Montes'in duru güzelliği, siyah saçları... Kale'de, Mekor Hay'in Sinagogunda buluştular. Güzel bir kısraktı.)

"Kapıcı Manuk'un kızı Mari'yi terasa çıkardık. Terasta kırık bir su küpü vardı. Mari'yi sırt üstü üzerine yatırdık.

(En üst kat olduğu için bir yerden görülmezdi.)

Siyah göğüslükten yapılmış donunu aşağı indirdik sıyırdık. Nedense çoraplarını da. Orası, yukardan aşağıya bir çizgi olarak, bir porselen tabak gibi açılmak üzereydi.

Mari, boyuna:

"Yapın ama içime işemeyin!" diyordu. (O içine işendiğini sanıyormuş, 12-13 yaşlarındaydı.)

Mari artık karnı şiş olarak dolaşmaya başlamıştı. Mahallenin, Sakızağacı'nın şoförleriyle de içli dışlıdır. Mari'nin karnı iyice şiş olmaya başlayınca babası Manuk onu uzakta bulunan bir akrabasına göndermişti. Mari artık ortalıklarda görülüyordu, görülmemiştir."

(BİR TÜRKÜ: "**Kara kara kazanlar..**" Bolayır'ı böyle hatırlıyor. Gazi Süleyman Paşa ve Namık Kemal türbeleri.)

Belediyece, yıkılacaktır diye, 'maili inhidam' raporu verilen bir ev. Galatasaray Lisesi'nin arkalarında, Tophane'ye, Tomtom Kaptan mahallesine doğru merdivenli sokakta bir ev!

Terk edilmiş, çökebilir üç katlı evin her odasında birkaç evsiz barksız yoksul insan vardı tıraşı uzamış. İçlerinde berduş da vardır, ayyaş da.

Bir kez, saç örülü, arkaya atıyor sık sık, tıraşı uzamış amcasını görmeye gelmiş. (Okulunu ekmiş de olabilir, kırmış da.) Ya da bir akşamüzeri bir meyhanede şarap içen amcasını ziyarete gelmiş, demek ki insan, insanoğlu meyhanede de ziyarete gidiliyor ya da ziyaret ediliyormuş.

“Dağlardan çam ormanlarından Antalya’ya kendisine baktırmak için yaşlı bir Yörük kadını.

Doktor:

“Aç bakayım ağzını.. Aaa! de bakayım, bir nefes.”

Bu sefer Yörük kadın kalın sesiyle doktora soruyor:

“Karacaoğlan’dan mı?”

Dar açılı nefesli bir çalgıyı, apartmanın en üstünde küçük bir çatı katında (yağmur yağarsa pıtır pıtır sesleri duyuluyor ince. Hele dolu yağarsa patır patır.) oturan bekar bir Rum garsonda görmüştü. Garsonun bir arkadaşı geçici olarak bırakmış.

Yine bir çeviri yanlışlığı işte size! (Belki de bu yüzden, avadanlıklar içinde, kendine en çok İngiliz anahtarını yakıştırıyordu.)

[I. Orospu (Putania, İspanyolca)

Orospular bir ağızdan karmakarışık şarkı söylüyorlar.

“– Biliyor musun? Unutamıyorum onu. Kendisi kantar idaresinde çalışırdı, beni güldürmek için şeyiyle beni kaldırırdı. Kıcıyla da, osurarak şarkı söylerdi. Üzerimden indikten sonra.”

– Kim bilir belki de içine tükürmenin acısı geçsin diyedir.

Başka bir kadın:

– “Dedi gibi geldi bana.”

– “Amcıklar vergi ödemezler canikom!”]

BIRAKIN, KENDİMİ YIKAYIM DA GENÇLERE YOL OLSUN!

Kilidi açmak! Siktiğimin! Sulu sik! Sikindirik!

(Kınaçiçeği de bando şefini oynuyor.)

Ayasofya önünde çatılmış bir darağacı sabah erkenden.

Bir Cankurtaran İlkokulu sınıf öğretmenleriyle birlikte, belki 4. sınıftı, belki de 5. sınıf, Yurttaşlık bilgisi uygulaması için üç ayağın önündeydik.

Yavrukurtlar da kepleriyle en öndeydiler. “– Hişt itiş kakış yok! Hadi bakayım!”

Nedense kalemtraşlar, iletkeler, gönyeler ve yuvarlak silgiler de yanlarına alınmıştı.

– Silgiler, silerken silinirler de, biliyor musun? Aman dikkat et!

– Birbirinizi kakmayın. Uslu uslu hiç konuşmadan. Boy sırasına göre dizilin bakayım.

“– İşte bu gördüğünüz darağacıdır! İnsanları bununla asarlar haa! Bu da asılmış adam! İdam böyle işte! Çizin! Yazın! Yarın sınıfta göreceğim.”

Cumhuriyet yıllarında ‘ibret-i âlem’ vardı, kökboya eskiden (eskiden Osmanlı İmparatorluğu döneminde) ‘nizam-ı âlem’ vardı, vardır demek daha doğru. İşte bugünlerde onun yerine ‘ibret-i âlem’ eklenmiştir. Olan bu.

“Oğlum! Oğlum!” filmi sinemalarda.

“– BİZ RAMAZANDA ORUÇ TUTARIZ. AMA YAPTIĞIMIZ İŞ ORUCU BOZMAZ. ÇÜNKÜ EKMEK KAPISI.”

Hayat böyle mi ya rabbim!”

– Sen kendi işine bak!

Çatalcalı’nın romanını, Türedi Ailesi kitabını da...

(PANTOLONLARIMIZIN KAYIŞLARINI ÇIKARMAYA BAŞLAYINCA BAŞINA NE GELECEĞİNİ ANLAMAZ. AMA GARİP ŞEKİLDE SAATLERİ BİLEĞİMİZDEN ÇIKARMAYA BAŞLAYINCA...

SONRA VUR ALLAH VUR! HER YERİNİ ÇÜRÜK İÇİNDE BIRAKTIK ABİ. ALLAH SENİ İNANDIRSIN, ÇUKUR YERLERİ BİLE.

ÖYLECE HERŞEYİNİ ÜZERİNDEN ALARAK ÇIRILÇIPLAK BIRAKTIK ONU. ÖRTÜNECEK BİR YAPRAK BİLE YOKTU. KARANLIK DA BEYAZLIĞINI ÖRTEMİYORDU. AMMA BEYAZ KADINMIŞ HA!)

BİR HIRSIZIN NOTLARI:

Cumartesi:

(Sarışın cumhuriyet çıkıyor.)

“Gecenin bir vakti, Avcılar’dan Esenler’e doğru yürüyorum. Yolun kıyısında, birdenbire oldu bu, saç başı dağılmış dağınık bir kadın gördüm. Bir ayağının çorabı yoktu. Çoraplı ayağının da iskarpini yoktu.

– Körolası ekmek parası, ekmek parası! diye dövünüyordu: Körolası!

– O zamanlar Kibariye yoktu, ortalık Roman kaynamıyordu.

“Ağlatma beni!”

Acıların kadını Bergen.

Ayasofya’da –ki Alemdar mahallesidir, Sultanahmet–, idamı esneye, gerine izleyenler de eksik değildi...

Bir Roman kadını –A be koca koca! Baksana (dürter) dayanamıyorum, dili ne kadar uzamış! İmdat! Elmas! El aman Şadiye! Ünzile! Baise! Hesna! Zakire!

Mor çizgili ya da mor renge yakın gömlekli bir ressam. Ayrıca mimardır da. Uzun kaşkollu yazardır da.

Naraburnu'nun burnunda, deniz kıyısında geceleyin bir kulübede kısa boylu bir hırsızın nöbet tutması.

Birdenbire!

– Eller yukarı! diye fırlar kulübeden.

Bir inek de korkudan havaya sıçramıştır. Yandaki çimenlikte sessiz sessiz otlarken boynuzunu kaşımak istemiştir kulübede.

“MADEM Kİ BU DÜNYADA ÖLÜM VARDIR!”

Toprak güveçte, çardakta pişirilmiş bir türkü: *Taşra* (yatık harflerle.)

Bütün Akdeniz dünyasında Yahudiler vardır hep. Sarıçay'ın boyunca, ileride: Çöplük. Dut ağaçlarının gölgesinde. “Cihat Burak dut ağaçlarının gölgesinde, “doğrusu nakkaşindir” diyor. **“Selanik'te yün ticareti geriliyormuş bre uğursuz oğlu uğursuz!”**

Acaba, Ceneviz ve Venedik Yahudileri de Degüstasyon'a geliyorlar mıydı? Ya da gizli Hıristiyanlar. Tokalaşmak üzere yarım elini uzatırdı. **Viyolonselci 'abla'.**

Yakacık'ta. Ortaliğa saçılmıştır. Aslında orkideler, burada lotüs çiçeği yazıldı. Sakızağacı caddesi 31 numara. Ortadoğu Hıristiyanlarındandı. Roma Katolik Kilisesi'ne iliştilmiş. Bu Meryemana Kilisesinde Mesopyan yazısı kullanılırdı kapkara.

(Herbirşeyin, iyice gizlenmiş bir tartımı olmalı değil mi? BİR TARTIM.)

Arjantin tangosu. Ya da Arjantin tango! Yolgösterici pezevenklerle orospuların, yani dar yerlerin, küçük mekânların dansı. Bandoneon, hiç değilse gramofon çalacak.

(Gardel, 1985'te ölür. Lunfardo!)

– Sağolun teyzeler!

‘Randevucu kadın’ lafı aşağı yukarı ve hemen hemen yalnız kışın hırkalı, yazın emprimeli, başı çatmalı Çanakkaleli Melahat’ı çağrıştırırdı. (SİZE BİR İPUCU VERECEĞİM, ki çekesiniz ve çekiştiresiniz!)

Bu kitapta, gazetelerin ve haftalık dergilerin pazar bulmacalarında olduğu gibi, –kimisi de bulmaca yerine bilmece der, demiştir– tersten, yandan, verevine, aşağıdan yukarıya gizlenmiştir Çanakkaleli Melahat. **“Bulun bakalım Çanakkaleli Melahat’ı?”**

Hayır! Hayır! R’yi görmek için amuda falan kalkmaya kalkışmayın, kalkmayın.

Hayır. Göremezsiniz elinizdeki bu kitabı da öyle ters tutmayın ve de ‘ters Türkçe’sine bakıp.

Adeta, küçük ya da küçültülmüş bir R. (Hayır Charleville’li değil, İstanbullu, Altinkum’dan!)

[KILIF, EFENDİ, GENÇ ÇAVUŞ, CALASKAR, NAH, KESER, EĞE, BORU...

– Boru mu bu?

Küçük harflerle, kimi metinlerin bir roman gibi karılmasıdır. (Bir inşaat terimidir ya da iskambil kağıtlarının karılması gibi.)

– Bacak! Oğlan! Papaz! Kız! Sinek!

“Bulun bakalım Melahat’ı Çanakkaleli!”

...Kız! Güzel onlu!

– BURADAN GÜZEL ONLU GEÇTİ Mİ!

Ki düzşirler, yine küçük harflerledir, oyun kartları gibi karıştırılır.

Bu, bir şeyin, bir eşyanın, tersine çevrilerek, ona oradan bakmak değildir. Böyle yaparsanız, bütün çabanız boşa gider, işe yaramaz.

Her şey ve (R.) soğan mürekkebiyle yazılmıştır ve de...

SOL YAPRAKTIR:

TOMBALACI CEYLAN'IN SÖYLEDİKLERİ:

“Abi, bizim de bir namusumuz var. Zaten biz ölmüşüz.”

“Düşene, vurulmuş yaralanmışa bir daha vuruyorsun. Bu olur mu?”

“Biz, Urfa’dan beri düşmüşüz!”

“Çocukken, kışın soğukta, bir tomruk yazıhanesine yapılanmıştım. Yok işe almıyorlar be! Ben kendim kapılanmışım. Kapının dışında iş çıkıncaya kadar oturacaksın. Öyle.

Yazıhaneye tomruk müşterisi gelirse çay ısmarlarlar. Ben de o zaman işte ilk çayımı içerdim.

Evde annemle kardeşim ise çay bile içemezlerdi. Kıp kızıl aç.”

“Abla beni azarlamayacaktı...”

“Koç gibi delikanlıların horlandığını görmüştüm ben. Çanakkaleli Melahat’ta çalışan bir kadına vurgunum.

Abla, beni azarlama. Ben de ne yaptım. Gittim Tepeüstü’nden arkadaşım bir şöförle anlaştım. Tabancayı bana o buldu. **Beyaz Chevrolet** araba da onun bir arkadaşınıdır. Arabanın sahibi randevucu Madam Katina da olabilir bak! Ben bilmem!? Arabayı bembeyaz seçişim falan yok. Bunu sen uyduruyorsun.”

(SİMSİYAH SAÇLI, SİMSİYAH GÖZLÜ ADALET PEE,
ALMANYA’DA EVLENMİŞ. O ZAMANLAR DİKKATİ ÇEKEN
ADLAR OLARAK: MUADELET TİBET.. GİBİ.)

Çanakkaleli Melahat’ın, bir zamanlar sevgilisi olmuş Lütfü’nün, karısı Meryem’in, Sarıçay’ın boyunda ama yolu uzak Çöplük’te bize anlattıkları. Biz konuşurken, ressam Cihat Burak da bir ılgın ağacın altına konmuş ve yere yakın, kumaşı iyice solmuş eski püskü pörtlük bir koltukta öğlen sonrası, içki sonrası uyukluyordu. O sıcakta Penelope Zeynep ile Memo’da bir küçük rakı içmişti. Kavunla. Çevredeki zeytin ağaçlarında çekirgelerin uğultusu, şamatası vardı.

(Akşamları, her gece geç vakitlere değin, bodrumunu serbest orospulara açan kapıcı kadın buruşuk bir bekçinin karısıydı. Arap Adnan.)

Emerson diyor – *Henry, why are you here?*

Thoreau karşılık verir: – *Waldo, why are you not here?*

Lord Jim, kaptanlığı Bombay’da omuzlarından sökülüp alındıktan sonra Uzakdoğu’nun limanlık şehirlerinde, rıhtım çevresinde, Singapur’da tıraşı uzamış suratıyla bembeyaz keten elbiseler içinde, hamallık gibi ufak tefek işler yapmaktadır. Aç kalmamak için her türlü yükü taşımaktadır. O işleri yapan bir adam neden öyle beyazlar giysin ki?

Pantakrator (*Zeyrek*) Kilisesi – kâinatın hakimi.

“Benim elimde olsaydı ya da bana bırakılmış olsaydı ‘modern’ **bir derviş** olmayı seçerdim. Yani suyu avucumla içer ya da çeşmede ya da denizde yıkanırımdı geceleri. *Siz hiç geceleyin donsuz denize girdiniz mi?*”

Yani Beyoğlu’nun ortasında, **fahişelerle içli dışlı**, senli benli bir **derviş**!

Orospuluk yaparak geçinen, Ayakonstantinos (Rum Ortodoks) kilisesinin arkasındaki Yeniçeriağası sokakta oturan Pakize’yi, o harbi ve taşaklı kadını elbette çok özlüyorum!

Bir değişim, bir sokakta bile, *elbirliğiyle* yapılmalıdır bence. Ben bir keşişim ya da zangoçum falan filan ama...

Sözcüklerin, benim öz meramımı anlatmaya yetmediğini gördüm. Latince: (‘Homo sum ame alienum puto!’: “İnsana ait hiçbir şeyin kendisine yabancı olmadığı.”

BİR YOL GÖSTERİCİNİN GÜNCESİ:

“Tat yok. Rakıyı arka arkaya yuttum!”

“Taşra burası. Edremit! Ya da Ezine!”

“Bir hanın üst katında bir odada 4 kişi kalıyoruz.”

“Ortada geniş bir avlu var, arabalar atlar için.”

“Karımı, Özel İdare memuruna benim için bir iş istesin diye gönderdim.”

Son Posta gazetesi okuyorum. Karikatürler, çizilmiş resimler var. Yatakta oturuyorum.

“Ayvalık’ta karımı dişçiye gönderdim. Eğilmiş durumda bir evde kalıyoruz.

Ayvalık’ta önce otelde kaldık. Birkaç gece o kadar!

Sonra Edremit. (Şadiye’yi kaçırandan iş yokmuş!) Ve Dimetoka yoluyla Lapseki. Orada Niyazi’yi bulduk, akraba. Takayla bizi Gelibolu’ya bıraktırdı.

Taşrada herhangi bir çalışma açılışı ya da iş imkânı olamıyor. Buhran herkesi vurmuş.

Gelibolu’da Fener’e yakın bir yerde oturduk. Karım kış olduğu için kapıya uzun cacalalar çiviledi. Soğuk girmeyecek...

Eceabat’ta iken içiyordum, sürekli.

Sonra yine Eceabat’a döndük, yine içiyorum.

Çanakkale. (Kale’yi atlayacaktım az kaldı)”

(Bütün binaları sarı badanalı Tarlabası'nda bir Rumun işlettiği dükkânda dondurulmuş dondurma alıyor kasato bir çocuk, içinde küçük küçük kıyılmış meyveler var.

Pencerenin önünde evde geçen somurtkan sürekli yağmurlu günler.)

... Ve de *mosmor bir öfkeyle!*

Cumhuriyetteki bütün yanlışlıklardan ve bütün haksızlıklardan dolayı tabii, ateşiniz varsa. Hiç olmazsa görünüşü düzeltmek üzere, kış cebinizde bir cep aynası taşıyın, ucunun bir camı çatlamış da olabilir. Arkası tenekeden olacak! Rakı içiyor!

Adam gibi bir cumhuriyet olsaydı durum değişebilir miydi diye soruyorlar en arka sıradakiler ya da yerde oturanlar (bu daha doğru).

İNSAN İKİ BACAKLIDIR. BİZDE İSE, CİLİZ DA OLSA, TAHTASINA BİLE RAZIYIM, "SİVİL BACAK YOK". OLUŞTURULMAYA ÇALIŞILMAMIŞ BİLE, ALLAH SELAMET VERSİN!

"Uhreviyet âlemini örten akli perdenin aralanıyormuş zehabını veren hissi, bilmem alafranga verebilir mi?"

Lafını hele, ağzımıza pelesenk taşı yapmıştık. "..akli perde.. aralanıyormuş zehabını veren hissi.." sakız olmuştu: Kestaneagaçlı Özen pastanesinde, Ankara'da, Atatürk bulvarında, dışarıda.

Olmak'ın altında, suyun ve tarihin içinde, boylu boyunca yatan giz'i kurcalamak mı?

Senin ne haddine be insanoğlu! Soru sormak ve sorgulamak iki ayrı şeydir. Soru sormanın değil ama, sorgulamanın cezası vardır ağır!

Gülkurusu çarşafını, aşağı yukarı yarım yüzyıl, hiç çıkarmadan, bir ham hayal uğruna Türkistan'da ölen, kalkık bıyıklı, ölen kocasını beklemiş derler. BIYIKLARA, O ZAMANLAR, GERDAN FIRÇASI DENİYOR BOĞAZİÇİ'NDE.

– Peki korku?

– **Korku mu? Yalnız bira içerken aklına gelir akşamları.**

Sarhoş bir asker bana ateş etti.

(Ardı arkası kesilmeyen şemsiyeli, değişik ülkeli, deniz kıyılı... yolculuklar.)

Omuzunda bir filinta vardı, yoksa bir av tüfeği mi? bilemiyorum.

– Ölüm, ölüm!

diye bağırdılar arkalarından sandalyelerini gıcırdatarak.

(Balkanlık bölgeler, ormanlar.)

Doğu'dan, Ortadoğu'dan gelen 3 bilge büyücü (Mage) yani maj; Afrikalı Caspar, Melehion, Balthazar..

Sol ellerinde bir kırbaçla yürüyen bir hacı kafilesi.

“İçtiğim zamanlar, bir imparatorluk oluyorum” diyordu Panço.

Boynuna asılı batarya dürbünleri.

“...babaannemleri, Aliye Hanım, ki kocası Cinayet başkâtibidir tahta adliyede, buz gibi soğuk, eski-ahşap iki buçuk katlı evinde bulunuyordu. Kilisenin yanı. Daha doğrusu yeninin un fabrikası bitişiği.

Anladığımca, büyük ve *dondurucu bir kış geçiriyoruz galiba*. Pencere kenarlarını kestiğimiz gazete kâğıtlarıyla kapatmıştık. Bir sahana un koyuyorlar, sonra da su dökerek hamur yapıyorsun. İşte sana oldu mu tutkal. Parmakların ne güne duruyor, onlarla bir iyicene makasla kesilmiş gazeteleri yapıştırıyorsun. Kısacası, sıcak, odadan kaçmasın için her şey yapılıyor.

Odunları nasıl buluyorlardı bilmiyorum.

– “Eğer tanıklar yoksa” diyor bir gazeteci –röportajcı– “olaylar da yoktur”. (Haber de yok olabiliyor yani.)

Şöyle de denebilir mi?: “Eğer tanıklar yoksa gece de gelmez, bastırmaz.”

Şeker çuvaları, morumsu bir şeker pancarı resmi kaput bezi (Amerikan da deniyor) nerde patiska?

Taksim Erkek Lisesi, başmuavin Niyazi Bicioğlu.
4 Aralık 1949.

Direktör Şerif Par (Çolak Şerif) Berrak Kitapevi. ABC Kitabevi.

Tan gazetesinin bobinleri Sirkeci’ye değin açılmıştır.

Gazi Fazıl, Akbaş’ta tepede yatıyor. Hero’nun yeri. Köylüler her yıl mevlût yaparlar, pilav yenir.

“HEPİMİZ UYUYORDUK... bir sabaha karşıydı. Balıkçılar, motorcular kardeşimi getirdiler eve kısa pantollu. Babam onu vapura bindirirken eline bir lira vermiş, bilet de almamış. Üstten mahmuzlu Antalya vapuruna Sirkeci’den bindirmiş. Tekirdağ, Mürefte, Şarköy, *Karabiga* ve Gelibolu. Zik-zaklarla gidip geliyor vapur. Sözde güverte yolcusu.

Ve o zamanlar Gelibolu’ya Antalya vapuru çalışıyor İstanbul’dan. Daha şoselerde otobüsler çalışmıyor. İşte makadam yollar.

Gelibolu’nun uğultulu uzun gecelerinde babaannem zaman zaman Gelibolu Müftülüğü yapan dedemizden söz ederdi. Eee, kolay değil 6 çocuk yetiştirmek. 4’ü erkek, 2’si kız. “Ne diyordum:” **“Müftü dedeniz hemen hemen her gece Mekke’ye gidip geliyor, gece gidiyor, sabah geliyor!”**

Yıllar sonra gerçeği 1955’te Şehzadebaşı’nda yine babaannemizden öğrenecektim. Babaannemin kalın sesinden. Aliye Hanım çakır gözlü. Derler ki karşıdan Dimetoka’dan çerkez kızları almıştır. (Anadolu’da *Acı Ece* gölünde.’

Gelibolu Müftülüğü yapan dedeniz, özellikle kandil geceleri ve kimi akşamlar arka ve yan duvarları epeyce yüksek arka bahçede, yalnız bir incir ağacı bulunan arka bahçede yani, rakı içermiş. Mezeler az olsun ama tabakların sayısı çok olsun istemiş. Bir tabakta 2-3 sardalye, başka bir tabakta yeşil zeytin, teneke peyniri, bakla ezmesi, torikten yapılmış lakerda, kıvırcık olmayan marul, tam olmamış ahlat, patlıcan kızartması, acılı lahana turşusu.

Elbet arka bahçedeki saklı içki sofrasının kurulduğu sırada kapı tokmağı vurulur. Müftü aranıyor.

– Evde yok! Yukarı mahalleye lehimciye gitti, derlerdi. Ararlar. Ne çarşıda, ne mahallede yok!

Müftü nereye gider? Ya da gitmiş olabilir. Evliya gibi az konuşan bir adam. Mekke'ye gittiği söylentisi çıkıyor. Dedemiz de, bu efsaneyi, bu söylentiyi kendi kaçamağına pek uygun bulmuştur. Hiç ses çıkarmıyor ertesi sabah.

“Akşam aradık taradık seni bulamadık” diyorlar. Cevap olarak hafif bir gülümseyişle ve sakalı sıvazlamakla geçiştiriliyor!

Ev, un fabrikasının yanında. (Vrangel'in kimi askeri, oraya pazar ayinine gidiyor. Karargâh ise Fener'in bulunduğu yere doğru giderken.)

Bir sabah kahvaltı yapıyoruz.

Babaanne:

– “Zeytini katık edin” diyor.

Yani zeytin bir lokmada yenmeyecek. İki lokma!

Dışarısı, dondurucu soğuk ve kar. Kar yağıyor. Yollar karlı, kirli.”

(GECE HAREKET ETTİK...)

Akbaş'ta Ece Ovası'nın Çanakkale Boğazı'ndaki başlangıcında, Yalova deresinin dolaylarında yılan yavrularını toplayıp cebime koyuyordum... Ki orada Akbaş limanlığında gemiler demirleyebilirdi!

Tarihin İçinden Gelen Düşmanlıklar da Var.

Klbastı sözcüğü, nedense bana ilkokulda kış ve bir han odasını çağrıştırıyor.

Karaya çalan yeşillik, yeşillığe çalan yeşillik.

(Çağlayan Saz'da hacığa müşterilerle konsomatris kadınlarla yakın taşradan ticaret için gelmiş göbekli müşterilerle 'bl' içiyorlar... Lütfen!)

Soluk benizli bir çatı katı kiracısı ya da bodrum katı kiracısı. Ama ikisi de kirasını zamanında ödeyemez ve ikisinin de sakal tıraşı uzamıştır, ayağında pijama ve eskimiş şıydık terlikler!

(Oysa Sensev, Leopold Levy, Rifat Telgezer, Zati Sungur, Dümbüllü İsmail, Adalet Pee...)

Fransız Fierens, İngiliz Herbert Read ve İtalyan Ventura, bunlar 'müşterik'ler (Doğubilimciler).

Kazimir Rubolowsky, **Marta Tzge.**

"Bir anne, oğlunu çarşıya teneke peyniri alması için gönderir. Belki 250 gr., belki yarım kilo, pek iyi hatırlamıyorum.

Peyniri almış mıyım, yoksa almamış mıyım bilmiyorum. Almadım kabul edersek, dönerken dememiz gerekir, duru küçük limanda yanyana takalar duruyordu. Mahmuzları karaya doğrudur. Lacivert ve sarı güzel güzel çizgileri var çepçevre.

Oğlan bu takayı tomruk mahmuzundan itiyor. "İttim, ittim motor az biraz açıldı karadan. Yine itiyorum. 'Cup' diye suya düştüm."

Rıhtımdan koşup gelen bir motorcu ayağını uzatarak beni kurtardı. “Can havliyle adamın bacağına sarılmışım.”

Sırılsıklam ve ağlayarak tek odadan oluşan evine dönüyor oğlan.

Annesi oğlunu görür görmez, oğluna vurmaya başlıyor. Çeşmede arkadaşlarıyla oynarken ıslanmış sanarak.

Oğlan meramını, başına gelenleri anlatınca, anne pişman olur. Bu sefer de anne oğluna sarılarak ağlamaya başlar.”

“Tavanda hasta var!” Ondan sonra alçak sesle konuşmaya başladık. Sanki satranç taşları devrilecekmiş gibi korkudan.

Yalnız ciltlenmesine özen gösterilmiş ve daha önce sayfaları hoyrat ellerce yırtılmış, bir kitaptan okumuştum:

“Batı’ya da, Doğu’ya da ilerleyen bir ‘ulus’ var bu dünyada.” Bir gelgit: Bir yükseliyor deniz, bir alçalıyor.

– ‘Ulus’ sözcüğü yerine ‘insanoğlu topluluğu’ demek belki de daha yerinde olacak.

ELLERİNİ ARKASINDA BİRLEŞTİREREK YÜRÜYEN BİR ADAM KAMBUR.

Belki de ellerini nereye koyacağını bilmediğindendir. Acemi tiyatro oyuncular da sahnede ellerini yerinde kullanamazlar. Deneyimli biri, aceminin konumunu buradan anlayabilir.

...Aynı yaşayışı eski külhanbeyliği taslayan kadınların loş, karanlık ve ıslak oralarında, apış aralarında yani, bir

bantla ya da bantlara yapıştırılmış olarak Yeşilköy'den uçakla mücevher kaçırdıklarını düşünmüştü, hayal kurmak!

Türkiye'de, Galata'da kalubeladan kalma akrabaları olan fötr şapkalı bir 'dost'unun ihbar etmesiyle yakalanan iki İtalyan kadının olayını gazetesinde çerçevesi köşesinde ele almıştı. Gırgır geçiyordu. Tabii böyle bir fırsatı kaçırmı? Hem neden kaçırsın, eski bir külhanbeyi taslağı olarak. (Külhanbeyleri böyle şeyleri gözden kaçırmazlar!)

Kartal tren istasyonuna değin eşekle iniyor. Bir ağaca bağladığı eşeği bütün gün güneş altında ağzındaki yem torbasından saman çiğniyordur.

Güneşin altında "ne de güzel anırırdı?" En kalın ve en içli sesiyle. Hem doyasıya, hem kesintisiz.

Pazar günleri bir yere kıpırdamazdı. Hemen her gün değilse bile, haftanın belli günlerinde; –belki iki günde bir–, ön ve arka ve yan bahçeli ve arka duvarlarla çevrilmiş evinin önünden eşeğine biner, semerinin üzerine kurulur ve istasyona öyle inerdi.

Eşek pek huysuz değildi, söylentinin dışında pek inatçı da değildi. Yani sahibine sorun çıkarmaz ve akşama değin başı önünde sahibinin şehirden dönmesini uslu uslu beklerdi.

Ama hayvanların kızışma zamanlarında bir dişi eşek kokusu almasın? (Bütün canlılar için koku çok önemli.) İnsan olarak kadın erkeğin kokusunu, erkek de kadının kokusunu arar temelde. "Birbirini koklayacaklar." Bir dişi eşek kokusu almasın tutamazlardı.

(DOĞRUSU, FOTOĞRAF ÇEKTİRİRKEN, BİYIKLARIYLA GÜLÜMSEYEN KEDİLER BİLİYORUM DA, UD ÇALAN KATIRLAR BİLMİYORDUM.)

Ilıman bir enlemdeydik galiba, çünkü hızlı hızlı yürüsek bile pek terlemiyorduk. – Şişmanlar ama az da olsa terliyorlardı– Ilıman bir iklim.

(Oh! İyi ki ölüm var! diye düşünüyordum.)

EL AYAK ÇEKİLMİŞ, GECE YAVAŞ YAVAŞ VE SONRA DA BİRDENBİRE İNMIŞTI DAĞLARDAN. DAĞLARDAN.

‘Göz külleme’ ne ola ki? “Çoğu şişirme ve göz küllemedir bu haberlerin” deniyor.

SÜTÇÜBAŞI HRİSTAKİ paşajının çakıl taşlarına basarak yürüyorum. Meşrutiyet caddesinden girmişim, İstiklal caddesine çıkacağım.

- NE YAPIYORSUN?
- ÇİPURA AVLIYORUM.
- HADİ RASTGELE! EYVALLAH.

Dişi eşeğin kulaklarını daha uzaktan görür görmez nasıl anlıyordu bilemem? Biz çıkarılan kokuyu anlıyoruz ancak.

Senin yazar, köşesinde yazmıştı: “Ya o kadınlar oralarında kocaman bir kupa kaçırmaya kalkışsalar.” Ya da bizim Topkapı Sarayı’ndaki Kaşıkçı Elmasını. Elmas çok köşeli ve çok iridir de.

(Her olayda bir parmak aranışı vardı yangın bir biçimde. Hele bir cinayet olmuşsa gazeteler ve polis mutlaka bir kadın parmağı arardı hey gidi.)

– ‘Gidi’ sözcüğü yalnız Karagöz oyunlarında ‘pezevenk’ anlamına getirilir.

YALNIZCA ‘HAYIR’ DEMEKLE YETİNMIŞLERDİR ÖYLE Mİ?

Yoksulluğu üzerinden akan, trençkotlu sıırım gibi bir delikanlı orta yaşlı zengin bir adama gülümsedi. Sık sık başını adamdan yana çeviriyordu bir sirkte. Ortaya pek bakmıyordu.

(Sabahları, köy meydanında, kahveler ve camii de oradadır: “Hoo!” diye sarı sarı bağırırdı bir sığırtaç. Büyükbaş hayvanı olanlar da, inek, öküz, manda her neyse damdan çıkararak hayvanın kışına bir vururdu, hayvanlar da alışkanlıktan uslu uslu köy meydanına giderlerdi. Kimseyi de, hele çocukları süşmezlerdi.

“Şemdinli’nin arka sokaklarını dolaşırken, kolkola girmiş ve ağıt söyleyerek mezarlığa giden kadınlar gördüm.”

“Beyoğlu’nda, İstiklal caddesinde, binaların ön cephesi hemen hemen baştanbaşa camlı olan, –kapılar bile camdandı.– Orman birahanesi vardı Alkazar Sineması’nın bitişiğinde. Nisruaz sırası Taksim’den Galatasaray’a doğru.

Gece saat 12:00 olmuştu. Meyhanelerin, lokantaların kapanma saati. “It’s time, hurry up, please!” “*Vakittir, hadi beyler kapatıyoruz!*” Ya da “hadi beyler kapatıyoruz” ilk söz olarak.

Çakır gözlü, mor dudaklı ve patlak gözlü sarışın bir Sait ile yeni arkadaşı Mimar Cihat kaldırımında dikiliyorlardır. Ya Balıkçı sokağından çıkmışlar. Diamandi, ya Lambo, ya da Lefter, ya da bilemeden ortaçağdan kalma Cumhuriyet.

“Amcık Petro sen de!” “Susak ağızlı!” “Susak ağızlı sen sus!”

– “Sustun bakayım!” diyor bir anne çocuklarına.)

Ermeni alfabesini geliştirenlerin önünde, sonradan Aziz ilan edilen MESPOP MAŞTOTS vardır.

HAYASA’da yaşayanlar kendilerine HAY derlerdi. Oluşan bu kavme ARMEN dendi. **Sığırgeçiti**’nden geçerek geldiler HAYASA’ya.

‘Seyyar Bir Adam’ diye okudum hoş bir yanılsamayla bir şiir kitabını YER MUŞAMBASI!

...Sait pardösüsünün cebinden bozuk para çıkarır ve camları tıklar.

“Açın be!”

İçeride son yudumlarını içen, içkisi bardağında kalmış bir iki müşteri vardır o kadar.

“Açamayız, birahane kapandı artık” derler içerideki garsonlar.

Çakır Sait inatçıdır. Öfkeli öfkeli:

“Ama içeride oturanlar var. Ne demek bu? Açın be! İçeride adam var, içerideki adamlar ne arıyor?”

Cama durmaksızın parayla vurmaktadır. Camın arkasında, içerideki garsonlara bağırır.

İçeridekiler de:

“Açamayız vre! Onlar son müşteriler.”

Sait neredeyse camı kıracaktır, cama durmadan vurmaktadır ve Sait boylu boyunca cama abanmaktadır. Cam birdenbire şangur şungur kırılır, hep birlikte içeriye girmişlerdir.

Üstü kapalı kilise: (Meryemana Ermeni Katolik Kilisesi) Arkadaşlar, oyun arkadaşları, sokak arkadaşları Yetvart Delda, Kalyopi, Despina ve arkadaş olmayan ve biz çocukları altı kuruşa koyun kırkar gibi tıraş eden kırsaçlı Ermeni ihtiyar berber.

Haydi hep birlikte Emniyet Amirliği'ne gidiş. Başkomiser Sait'in arkadaşı ya. Bir işlem yapılmaz, taraflar barıştırılmıştır. Orman birahanesinin sahibi ve garsonlar zaten boynu eğiktir, azınlık.

Yıllar sonra bir gün Sarıçay boyunca, –Tahtaköprü'nün ötesine geçeceksiniz!– Harmanlık uzaklarda kalmıştır, ve gideceksin gideceksin, tozlu zeytin ağaçlarının altında Çöplük'te, Çanakaleli Melahat'ın o zamanki sevgililerinden birisi olan koca kafalı Lütfü (DAMADI KLİNG İSMAİL) çizgili pijamaları içinde bana söylemişti:

“AHH! BİR GÜN DAHA DIŞINI SIKACAKTI.” O zaman

bugün Çanakkaleli Melahat bütün günahlarından arınacak, yeni sağılmış süttten çıkmış gümüş kaplama bir kaşık gibi kahraman olacaktı. Hem de ulusal büyük bir kahraman. **“Nasıl olsa ölüm var!”** demeyecekti, boyun eğmeyecekti, başucunda bana dediği gibi.

9 Kasım 1970’de tabancayla vurdular onu!

Vurdular beni!

TÜNEL’DEKİ REFİK MEYHANESİ:

Şair Cemal, ressam Ömer Uluç ve eleştirmen Doğan ve ben, ünlü yuvarlak masada oturuyoruz, dördümüz! Sağ yanımda Ömer, solda Doğan. Cemal karşıma düşüyor, bizi yorarlar masada!

Ressam Ömer konuşurken her zamanki gibi tane tane ve cın cın! Güzel güzel tınlayan kakhahalar atıyordu havaya.

“Cemal, okuldayken senin dişlerin ne kadar bembeyaz ve güzeldi” dedim. Gerçekten Ankara’dayken esmerliğinde bembeyazdı gülen dişleri. Sigara da içmiyordu.

...

“Siz üçünüz bir resme benziyorsunuz. Şöyle!” dedi Cemal eliyle bir işaret yaparak.

“Bak Cemal, önümdeki tabak uçar ve oradaki oyuncak gemi batar!” dedim ben de.

Cemal telaşlandı, sağa sola kıpırdandı.

“Herkes oyuncak gemi” diye geçiştirdi, geçiştirmişti olayı.

...

...

Bir yıl sonra Ankara’da öğrenecektim ki, o günlerde dişleri dökülüyormuş. Alınması o yüzdenmiş.

Ankara’da bir evde içki içerken bir oyun yazarının kızını çok beğenmiş ve hemen:

“Seninle evlenelim!” demiş.

Kız kendini beğenmiştir ve biraz da şımarıktır. Sırtının güzelliğiyle övünmektedir.

“Sen önce dişlerini yaptır, ondan sonra gel, o zaman düşünürüz.”

Cemal İstanbul’da dişlerini yaptırır ve yeniden Ankara’ya gelir, o kıza rastladığımda dişlerine parmağının ucuyla vurarak, tık tık, kendince evlenme teklifi yapmaktadır.

...ya da maçı biraz sıksaydı vurulduktan sonra hastaneye götürülürken.

Yine de gözkapakları kapansın ve bir daha açılmasın diye, ne yapıp edip arayıp bulup buluşturup Alman harbinin gümüş elli kuruşlarını koydum. İki tane.

BAKAN KİMSE DONUK İKİ GÜMÜŞ ELLİ KURUŞU VE KALKIK BURNUNU GÖREBİLİRDİ artık. Çenesi bağlıdır! Ve başı ağrıyormuş gibi de başına çatma çatılmıştı (yazma), parçalanmış yüzü görülmesin diye!

...‘Fani’ ve ‘ebedi’ kadın... (**“Burası okunamadı”**)
Okunaksız bir el yazısı. “Yarı silinmiş de olabilir bakın.”

Çatalcalı Turgut Topçu'nun Aşk Kurbanları romanında geçtiği gibi.

“... Sözümona hem çağdaş hem çağcıl bu anlatıda olduğu gibi.” Yayımcıyı koşullandıran, uzun yüzlü uzunca bir adam gibi ve sivil birkaç ortaokur adına hadi buna ‘roman diyelim’. Ki, yayımcı hemen ve önce kitabın kapağını yaptırsın ve arkasından bastırsın!”

Refik'teki yuvarlak masanın bir özelliği şudur: Biliyorsun yuvarlak olan bir masa biraz sandalyeleri geri alırsanız, yeni gelen herkese yer açılabilir. Genişliğine. Genişler.

Hep birlikteyken kimi arkadaşlar birbirleriyle içli dışlıdır. Ama sözgelimi biri ya da birileri masadan erken kalkarsa hemen onun aleyhine konuşmaya başlardı.

Masanın bu özelliği sonradan öğrenildiği için Refik kapanırken (“hadi beyler kapatıyoruz! Vakit geldi! Evlere gidilecek!”) kimse birbirinin aleyhine konuşmasın için, hesaplar ödenir ve masadan hep birlikte kalkarlardı.

II.b.

1940-1970 yıllarının yıldızsız geceleri arası Beyoğlu'nda ki, dar piyasa anlamında Beyoğlu loş ve yosun yeşili

çinili Tünel'den Taksim'e, Aya Triada'ya uzanan birbirine hemen hemen tay giden üç –bilemedin dört– cadde ya da sokak ve orada didişen çiçekçiler. “Lavanta çiçeği!” İvan Milinski'nin camekâna koyduğu çiçek fotoğrafları.. Aynalı Pasaj, hünnap, uskumru çirozu, torik lakerdası, cırcır (fermuar), kopça, çeşitli düğmeler, kamineto, mavi ispiroto, Neyzen Tevfik, mangal kömürü, börülce (karnıkara), cenaze levazımatçıları, renk renk mumlar, beyaz mumlar, gazyağı, pil, Huckleberry Finn, Türedi Ailesi, Medarı Maişet Motoru, Höhler marka ağız mızıkası, lavaj aleti, mor permanganatlar, vazelinler, Helena Rubinstein gece kremleri, BEHZAT BUDAK'IN PASTANESİNİN CAMINA KONMUŞ ESKİ PARA KOLEKSİYONU, demirhindi, turunç, Hacıbekir...

ve düğme satan karmakarışık, üstüste, insanlar demekti İstanbul'da ve özellikle Beyoğlu'nda gerçekten sıırsıklam yaşanan 'fuhşun bir altın çağ'ıydı. Yani kısacası meyhanelerin, ve de şiirin –birbirleriyle iç içe geçmişir, ayıramazsınız!– en tantanalı zamanı.

Üstelik de fuhuş modern şiirle çaktırmadan kucak kucağa idi, buyur ayır ayırabilirsen!

Tarihte de, ki ileriki gecelerde bu garip dayanışmayı, bu birbiriyle içli dışlılığı kafasını yere vura vura yaşayan, horlanarak yaşayan kısa pantollu bir çocuk, sonraları da uzunca pantollu bir yeniyetme, amansız bir yanılsamayla ya da daha doğrusu rüzgârların sürüklediği rüzgârlı ve kuru tozlu havalarda boş bir gaz tenekesi gibi. Adı ilerideki günlerde şaire çıkacaktır.

Ayrıca koruyucu dostlar da vardı, kasılma başlayınca babafingoyu hemen geri çekerlerdi. “Çıkarıp toprağa döktü.”

“Jandarma çavuşu Behzat aldı onu Gelibolu’dan.
Gelibolu’ya gelin gitti.”

“Hatırlıyorsun demek.”

“Nasıl hatırlamam? Güzel Ayşe için bir türkü de çıkarılmıştı, kaçırılan Şadiye’den sonra ikinci türkü bu.”
“Şöyle. Ama aklımda şimdi bir tek Güzel Ayşe lafı kalmış. Başka hiçbir şey hatırlamıyorum... Kocamın, onunla ben evlenmeden önce Güzel Ayşe’ye âşık olduğunu biliyorum... Ayşe’nin babası tüccar-köylüydü, ortağı Gelibolulu bir Yahudi. Sonra zor günler geldi. İflas ettiğini işittik. “Dünya buhrandaymış” derlerdi. Kızı zaman zaman babasına para gönderirmiş memur kocasından gizli gizli”

Yine dizlerini yumruklamaya başlar.

Amı seğirmek.

Buğday tenli delikanlının dudaklarını ve orasını görünce kadının amı seğırtiverdi. Bir aşağı bir yukarı bir kıpı. Bir göz kırpması gibi.

“Erkekler babafingolarıyla genç kadınların bacaklarını zorla iki yana açarak kuş yuvasının (kuku) içlerine içlerine doğru tükürürlerdi. İki-üç kez atmık! Damar atar gibi yani.”

ve işkilli küçük am bir aşağı bir yukarı dingilder.
Utancından kızarabilir de. “Kızgın amın intikamı” Huxley-John Witing.

“HİÇ BİRBİRİNE ÇARPAN KUŞ GÖRDÜN MÜ

HAVADA.

AMA İNSANOĞLUNA GELİNCE ÜSTELİK YERDE

NELER

OLDUĞUNU BİLİYORSUN?”

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk ve Allah'ı 1940 Alman Harbi kara karanlığında yayımlanmıştı. 1941'de de Orhan Veli'nin Garip kitabı. 1942'de soğuk Şubat'ta Struma sefinesi olayı Karadeniz'de, kara suları içinde. 1942'de Asaf Halet Çelebi'nin He Kitabı.

23 Aralık 1940'ta altı ilde sıkıyönetim (uzatılır) ilan edilir.

Çarpanlar, katsayılar, köşegenler, değişkenler, etkiler-tepkiler, sapmalar... vb. ...belirler işi, işleri. En azından belirlediklerini söyleyebiliriz.

Tokatlıyan Otel:

"Biz çocuklar, orası öyle bir oteldir ki, içeri giren çocukları tokatlarlar, sahibi bir Ermenidir, 'Ahbar'ın..."

Otelden yanlışlıkla içeri giren küçük çocukları tokatlarırmış diye duyardık mahallede. Tokatlıyan Otel'i'nin adı oradan geliyormuş!

Mahalle de Sakızağacı caddesi, BURSA SOKAĞI, Büyükbayram sokağı, Nane sokağı, Öğüt sokağı, İmam Adnan sokağı (Çağlayan Saz'ın yuvarlak arka penceresi Öğüt sokağına açılırdı) ve hafta sonları elleri ceplerinde sivillerle dolup taşan Abanoz sokağı ve Sakızağacı caddesinin en aşağısında Küçük ve Büyük Ziba ucuz kerhaneleri.

"Bizi altı kuruşa koyun kırkar gibi kırkan ihtiyar, kır saçlı, zayıf Ermeni berber. Artan parayla Alkazar Sineması'na gider, Amerikan sığırtaç filmlerini izler ve gazoz içerdik."

“Bunlar bizimle gırgır mı geçiyor yoksa? Bize gözdağı mı verecek? Yüzünden birşey anlaşılmazdı, anlaşılamıyor.”

Karagömrük'te annesiz ve parasız ve KİMSESİZ GEÇEN BİR BAYRAM GÜNÜ. Şeker bayramı da olabilir bak.

Herkes olabildiğince temiz elbiseler, eteklikler ve pantollar giymeye çalışmış. Yine de pantolların arkasında belli belirsiz yamalar vardı. Çoraplar ise, özellikle konçları mutlaka yamalıydı. O *Arnavut kadın iki çoraptan bir çorap çıkarırdı kesip biçerek.*

– “Ben olsaydım bu metnin adını Sıkı Fuhuş koyardım.”

“Ama İdris de zaten öyle koymuş inadına. İnadına!”

“Ah İdris yavrum!.. Benim kadife... Beşiktaşım! Yesin seni ablacığın”

1940 Şehvet Kurbanı filmi Ali Efendi Sineması'nda oynuyordu, geçen yıl piyasaya çıkmıştı. Sirkeci'deki Ali Efendi Sineması şimdi şimdi oynatıyordu. (Kemal Efendi Sineması ya da Alemdar Sineması.)

“Alkazar Muhasarası ise 1943'te geç görüldü.”

Stalingrad Kuşatması ise 45'te hemen!

Pinokyo filmi, Azak Sineması, Çarşıkapı, 1941.

“Güliver Cüceler Ülkesi'nde kitabını ise biz Laleli'de otururken okudum.”

“Cahide Sonku, Ferdi Tayfur ünlü sinema yıldızlarıydı. Biletler karaborsada.”

“Yer! Yer! Lüp! Lüp! Oh canıma değsin!”

(Tombul kollarıyla bir dirsek vurmuştu yanında dalgın dalgın çömelmiş arkadaşına kadın.)

Kakışma, daha doğrusu kakışmanın kakışmasının kakışması da denebilir bu cinayet örgüsüne.

“Altan da karıştırıyorum. Üstten de alın usta. Ya ustacağım. Usta be!”

“Yok! Yok! Baksana, verevine de olabilir.”

(Milli Koruma Kanunu Ocak 1940.)

1941 Nisan, Almanya Yunanistan’a saldırdı. 1941 Haziran’ında da Sovyetler Birliği’ne.

1941 Aralık, Japonlar ABD’nin Okyanustaki İnci Limanı’na saldırdılar!

“**Aslında nodul insanlar için**, çuvaldız ise çakırgözlü mandalar için olmalı!”

“Demek belki... yakışır, oturur.”

Cankurtaran’da iki katlı ve elektriksiz bir evin üst katında bir oda:

“Bak, (çorapsız ayakları üzerinde dikilmiştir) buradan deniz gözükyüyor, bir lokma, biraz, küçük bir parça!”

“(Annesi yerine ablası) Tabii gözükecek. Yalnız denize değil, demiryoluna da bakıyoruz.”

“(Anne) Evet, mavi mürekkep gibi yayılmış. Karabiga’da

böyle değildi. Pencereleere, getirdiğimiz sabunları dizdik ama perde de bulup buluşturmamız gerekir, hele alttaki odaya şart.” Sabunlar yağhanede yapılmıştır.

“(Sonradan öğreniyoruz ki ‘sade şair’ Salah, kirli gömlek giyiyor ve masasında yalnız şişe suyu bulunuyordu, camın kıyısında oturur ve onu sık sık esnerken görürdük. Nasipsiz, çoluksuz çocuksuz, ışıksız ve aşksız bir suratla asılı mı asık bir surat. Herhalde molla sansınlar için. O zamanlar, breh! breh! tafraya bakın siz. L. adlı sıkı ama hırçın bir Fransız şairinin, Fransa’da Fransız yazınıni kararttığı görüşündeydi. Dame De Sion, Saint-Pulcheire, Saint-Joseph, Saint-Benoit... gibi Fransız okullarını tehlikeden koruyacak, koruyacaktır. Nah korudu!”

Soğuk 1942 Şubatı Struma sefinesi, karton boyalı römorkörlerle Karadeniz’e uluslararası sulara bırakıldı.

Bir denizaltı belirir (bütün denizaltılar artık Karadeniz’dedir!)

Cesetler Riva kıyılarına vurmuş. Devletler Hukuku uyarınca İngilizler Ankara’ya, “Struma geldiği denize gönderilsin” diyor. Tabii Almanlar da. Struma bir Romen gemisiydi ve Karadeniz’den İstanbul limanına gelmiş ve motorları stop etmiştir.

“Geldiği kapkara denize Karpiç’ten gönderilmiş bir gemi.”

Modern düşünüş biraz da... Biz çocuklar ise yalnız şunu biliyorduk: Bir apartmanın girişinde resim varsa o apartman modern apartman oluyordu. Ben şuna şimdi logaritma cetvelini de ekliyorum. Cetvel olacak!

III.

Bir de, İsa'nın haça gerilmesi gibi, bir kadının yedi dalyarağa gerilmesinin, –ki olmuş bitmiştir–, hikâyesi var.

BİR HIRSIZIN NOTLARINDAN:

“Bir cumartesi günü.”

“Gecenin bir vaktidir. Avcılar’dan Esenler’e doğru bazen tarlalara ya da arsalara saparak süklüm püklüm siniyorum...”

Yoldan yürüyorum. Yürüyorum birden ürktüm, korkmak değil bu. Çünkü bu meslekte korkuya yer yok. Korkmak yok. Hiç korkmayacaksın. Birdenbire, saç baş dağınık deli gibi bir kadın gördüm. Bilezikleri yok. Bir ayağında bir çorabı da yok. (Ve çoraplı ayağının bir isarpini de yoktu!)

“Ekmek parası! Ekmek parası! Kahrolsun! Körolası!” diye tekrarlıyordu.

O zamanlar ortalıkta piyasada şarkıcı olarak Akhisarlı bir Roman yoktu.

Beyoğlu’nda çıkıp (ya da çıkarıp) bana hep alışveriş yaptırırdı. Akşam Aksaray’a dönünce ise,

– Evde annem babam beni merak ederler, diyerek giderdi. Yani beni oy alıyor.

Yine bir akşam, hava kararmak üzeredir. Aksaray’da buluştuk kadınla. Şoför arkadaşla taksiyi ayarlamışız.

Kadını arabaya attık, olay öylesine birdenbire olmuştu ki bağırmadı bağıramadı bile. Biz üç arkadaşlık.

Yolda dört kişi daha aldık. Ver elini Edirnekapı mezarlıkları!

“Vur Allah vur!”

“Yer misin yemez misin?”

...

...

‘**Sakın ha!**’ adlı Yeşilay’ın çıkardığı bir risale, bir broşür vardı, arasıra elimize geçerdi. Daha çok Darüşşafakalılar okurdu, parasız dağıtıldığı için alınıyor.

Otuzbir çekerseniz, kan gelebilirmiş diye bir korku salmak. Korku salmak o zamanlar her konuda en geçerli gözdağı vermektir eğitimin ve öğretimin. Zaten Talim ve Terbiye’de ‘talim’ sözcüğü bir kışla sözcüğü değil miydi?

Güngörmüş bir babaanne orta ikide okuyan küçük torunları için şu sözleri söylüyordu. Ayşe’den duydum:

“Orta iki mi: O zaman bu çocukları iplerle bağlamak gerekir.”

AKTEDRON FİKRET:

Küçük küçük kadın donları giyermiş derlerdi siyah beyaz.

Karanlık olduğu için sinema salonlarından, hele localardan çok korkarmış. HEMEN HİÇ SİNEMAYA

GİTTİĞİ GÖRÜLMEMİŞTİR. Sinema önlerinde durup filmin fotoğraflarına bakardı. Geceleri ise, aktedron hapı aldığı için sabah ayazına değin öyle pencereden dışarı sokaklara bakardı.

Arşak Palabıyıkyan'la ya da Laurel Hardy'le birlikte eroin çekerdi. Gözlerinin sürekli kapanmasından anlardınız. Bir adı da Örümcek idi.

"Brezilya renkli bir papağan geçer!"

Osmanoğullarının yalnız kamu mimarisi önemlidir. *Ortadoğu'da kubbe herşeydir; iktidarı en yetkin biçimde kim böyle anlatabilir, biz Kapıkullarına.*

Herşey denetim ve gözetim altındadır. Bütün imparatorluk ve kentimiz boyunca.

"Delirmek bile güçtür!"

Aktedron Fikret, buruşuk ve kirli pardösüleriyle, insan yüzlerini nedense içinde çizerdi.

Evet bir ara trenle Paris'e gitmiştir gitti. O zamanlar bir ressam için resmin başkentiydi Paris. Orada sanki binbir,

benzersiz her türlü rengi bulabilirsiniz, çizgiyi de, gölgeleri de, ışığı da, suluboya, yağlıboya, karakalem, çin mürekkebi vb.

Aktedron Fikret Beyoğlu'ndayken bulduğu ucuz ve boğumlu phallus'ları düşlerinde minare biçiminde görmeye başlar, başlamıştır. Lafın gelişi, düş denince doğrusu karabasan, kâbus anlaşılacaktır.

Aktedron Fikret, dayanamadı ve birkaç yıl kalmak için gittiği Paris'ten pervaneli tayyareyle Yeşilköy'e bir acele döndü. (Ya da trenle Sirkeci'ye.) Yeşilköy diyorsam yine lafın gelişi, o zamanlar da havameydanydı. (Bakın Marsilya'dan vapurla da olabilir.)

Palabıyıklı Beyoğlu daha yerinde olacaktır.

“Öksit taneciklerinin aldıkları biçimler.”

Sayısal (dijital), benzeşimsel (analog). Keser. Pazar tahtaları. Ekmek teknesi. Meyve kasaları...

“Siktir git lan! Biz turp gibiyiz, dokunmayın bize!”
(Bağlarbaşı'nda çiçek mezadında bir konuşma.)

Bağlarbaşı çiçek mezadında çingeneler “biz arkalarda böyle daha rahat ediyoruz” derler.

Külhanbeyi dikkafalılığı seçmiştir.

Müziği de, dışlanmış ve dışarıda bırakılmış bir insan topluluğunun müziğidir.

Sıradan ve gerçekten yok yoksul insanların kendilerince dinlenen ve kendilerinin söylediği müziktir.

(İşte, bireşim denilen şey bir ucundan böyle olur, işte gördüğünüz gibi dercesine. Ya da böyle olmalıdır.)

Dikkafalılık demektir külhanbeyliği.

Rembetiko da 'delikanlılık' ya da '**delikanlıca**' demektir.

Şarkıcılar Ermeni, Rum, Yahudi olabilirler, oluyorlar. Velhasıl çokuluslu karmakarışık bir müzik biçimi. Biraz caza da benziyor. İşin içinde doğaçlama da var çünkü.

Serbest olmanın, serbest oluşun handikaplarını delikanlıca göze alacaksın, burnunun dikine dikine gideceksin, **insan kendi yolunu böyle açar ancak**, açabilir?

Arjantin kabadayılarının bıçak oyunlarına 'tango' deniyor.

Kabadayılar haksızlığa uğrayanları, horlananları kanatları altına alırlar.

Eski Selanik'te haydutluk dikkafalı Arnavutların elindeydi aşağı yukarı.

1860-1900 yılları arasında Atina'nın en afilli külhanbeyleri Arnavut külhanbeylerinden olurdu. Takım elbise. Çeribasis 'Çeribaşı.'

4 Aralık 1945. Yarı güneşli, yarı kapalı bir gün.

Bir akşam önce parti örgütünce (Sultanahmet) öğrenci yurtlarına kışkırtıcı bir talimat verilmiş.

Ve 4 Aralık günü Tan Gazetesi basımeviyle birlikte balyozlarla yıkılıyor. ABC adlı kitabevi Çağaloğlu'nda yıkılmıştır. Cam, çerçeve ne kelime.

Kağıt bobinler Sirkeci tramvay yoluna doğru serilmiştir.

"Ağacami'den inip gidip gördük."

Hüseyin Cahit Yalçın Tanin Gazetesinde 'kalkın ey ehli vatan' demiştir. Rüştü Saraçoğlu hükümeti iktidardaydı.

Demokrat Parti on ay önce 7 Şubat 1945'te kurulmuştur.

Çerabasis yerel kabadayılarının reisine verilen ad.

Bir külhanbey tipi: Uzun boy. Zayıf olacak. Göbek kesinlikle yok. Saçlar parlak; domuzyağı sürülmüş. Ve ortadan ikiye ayrılmış. Perçem (gözünün önüne düşecek ve zaman zaman havalı bir el hareketiyle düzeltilecek. Burulmuş bıyık. Sert bir bakış. Kısık ve boğuk bir ses, dövmeleler (vücudun her yerinde, elin iç yüzünde, küçük bir engerek). Siyah şapka, yakaya siyah yas bandı. Siyah ceket (sedef düğmeli, yalnız sol kol gözüküyor, düğmeleler iliklenmeyecek).

İnsanların hasta olmadıklarını kim söyleyebilir, kim? Kim söyleyecek ferah, fahur? Kim?

İnsanlığın, acınası insanlığın böyle zavallı imgelere, söylencelere, hele zor karanlık günlerde şiddetle gereksinimi vardır.

Kısacası, Dostoyevski, ... peygamberler ... yoksa dahi yaratılır. (Sözelimi, İsa'nın, yeryüzünde doğduğu üzere Romalılar'da hiçbir kayıt yoktur, en ufak bir kanıt. İnsanlığın orada beklediği Mesih, puhu kuşu indirilmiştir.)

Bir şair, şairse yani, öyle sade bir şair falan değilse, temelde de, ayrıntıda da etikçi olmalıdır. Felsefeciler ‘etik’ sözcüğüne, kavramına hemeninden Türkçe bir karşılık türetmelidirler. Ama etik bu topraklarda nedense hemen hiç oluşmamıştır. Bana becerememişler gibi görünüyor.

Meyhane Diamandi. Balık sokağı, Sait Faik Lambo’nun koltuk meyhanesi. La Bohem çalgılı meyhanesi. Düzüşülen Suliye hamamı.

MEFKURE VE ÇANKAYA MOTORLARI ÇİRPİNTİLİ
KARADENİZ’DE TÜRK KARASULARININ İÇERİSİNDE
BATIRILMIŞTIR. (O zamanlar karasuları üç mildi deniz.)

Struma’yı 1942 Şubatı’nda Türk römorkörleri Karadeniz’e bırakıyor.

Struma eski ve bozuk sefinesi Romanya’nın Köstence limanından 769 Yahudiyle açılmıştır.

Mavi köşe. Alkazar ve Elhamra Sinemaları.

Kristal Gazinosu: Muhlis Sabahattin, Toto, Hamiyet Yüceses, ‘çeşmi siyah’. Aynalı Pasaj. Anadolu Pasajı. Hicapulos Pasajı. Rumeli Hanı. Afrika Hanı. Suriye Hanı. Abdullah Efendi Lokantası. (Yahya Kemal’in yemek yediği lokanta... “Hır! Hır!...”) Orman birahanesi, Atlantik birahanesi, Sümer Sineması, İpek, Şark, Saray ve Ar Sinemaları. Dar girişli Moulin Rouge. Ses Pasajı, yaz aylarında Ses Opereti salonunda filmler oynardı. Şık, Atlas, Yıldız, Lale, Taksim Sinemaları.

‘Ebedi Dönüş’, Cocteau’nun.

‘Zorro’, Mamoullian’ın.

‘Kırmızı Cesaret Madalyası’, Huston’un.

Saraçoğlu hükümeti 1942 yılı 11 Kasım’ında Varlık Vergisini yürürlüğe saldı. Aynı tarihlerde Almanlar bu kez Fransa’nın bütününü işgal etti.

Nasreddin Hoca Düğünde, 1943 revü filmleri.

Hazım Körmükçü’nün sandviç ve dondurma satan dükkânı. “Yemin içmek!” “Kankardeş!” “Söz içmek!”
“Çavuş iş işliyor!”

Kuşlar, havada, bitişik düzen uçsalar bile birbirlerine çarpmazlar. Hiç çarpışmazlar. (Bakın Türkiye kütüğü!) Ama insanlar göt kadar yerde birbirleriyle çarpışabilirler. Nüfus sayımlarında bile çarpışırlar.

Gerçekten sık sık yineleyerek, sidik torbasının boşaltılması, işenmesi gerekli, hem de şarıl şarıl!

“Bana kalırsa, kardeşim, ben adını Sıkı Fuhuş koyardım bu metnin, bu siyah kalemle yazılan metnin.”

“Biz pislikten geliyoruz. Çöplükten gelmedik mi ha?”

“Babaannemlerin, anneannelerimizin hayatı mantar değil mi?”

“Ama İdris adını öyle koymuş ne yapalım?”

(Bir ambarcı da diyor ki “zaten bizim hayatımız roman değil mi?”)

– Sen sus bakayım!

BEYOĞLU ve DEVE

Beyoğlu demek 'deve' demekti o zamanlar, sabahları kömürcüler kömür çuvalları taşırlardı. Tatavla'ya ise aşıktan kurt sürüleri inermiş derler kışın. Ulumaların Taksim'den duyulması.

Gözlerini boyuna kırpan güzel kurt!

Kıytırık ve paslı demir kapısı hep kapalı duran Bulgar Ortaokulu. Sokak arasında delik deşik. Kapısı demirdendir.

Lala birahanesi, siyah fıçı birası, büzgülü yarım perdeler, içerisini zar zor ancak görebilirsiniz.

Novotni içkili gazinosu. (Söylentiye göre; Madam Novotni sonraları erkek oldu ve Çekoslovakya'ya cumhurbaşkanı seçildi. İşte bu kadın olabilir, amma taşaklı kadınmış ha! Anasını sattığının!)

Sanırım bir laterna gibi kırk ana parçalarıyla gelin telleriyle çikolata ya da kalaylı kâğıtlarla süslenmiştir. Herhalde, acı, yabancılara görünmesin için.

Kim bilir şiir çalgısına, ufak ufak, ..., ince bir bağırsak da olsa herhalde bir tel eklemiştir!

Gerçi kendileriyle aynı yıllarda, aynı ortamda yaşamış olmaktan utanç duyduğum geniş mezhepli, hem de aile boyu eleştirmenler aksini söylüyor.

"Ben kaybedeceği baştan belli insanlarla omuz omuzayım, ve ne olursa olsun, ne pahasına olursa olsun! Ben kaybedenlere önem veriyorum."

1001 Roman. Ateş Çocukları. Çocuk Sesi. Arkadaş. Nat Pinkerton. Arsen Lüpen. Robinson. Kızıl Maske. Güliwer Cüceler Ülkesinde.

Büyük Ümitler filmi: “Benim Adım Pipo!”

Sonra Jane Eyre filmi.

Nick Carter, Buffalo Bill, Sherlock Holmes. Michel Zevako. Sarı Oda. “La Grande Librairie Mondiale.”

GRANDE RUE DE PERA

ST. ANTONIO İTALYAN KİLİSESİ

Savaş yıllarının mangaları. Mangalarla da omuz omuza. Ve kapanan tavernalarla.

– Biliyor musun kimi külhanbeyleri dağlarda partizanlara katılmıştır.

Külhanbeyleri; savaş hapisane ve sürgün şarkıları yazıyorlar ve söylüyorlar.

Sıçan (Tsitsanis) ve Hiotis o güne dek üç telli çalınan buzukiye **dördüncü bir tel eklemiştir**. Ve artık buzuki şehir müziği çalgısı olmuştur. “Çavuş” artık bir şarkıdır.

Yanıbaşımızda söylendiği halde bize nedense çok geç gelmiştir.

Sıradan insanların sıradan şarkıları. Ne var sıradanlıkta? ‘SKİLADİKO’ Köpekane müziği.

“Ben bu itilmiş kakılmış insanların yanındayım işte!”

“Rembetiko ‘Ağır Roman’ gibidir. Bir hayat tarzını anlatır (alt kültür).

KABAKÇI MUSTAFA, PATRONA HALİL... Osmanlı tarihinde KAZANMIŞ OLSALARDI acaba ne olurdu? III. Ahmet tahttan indirildi o kadar oysa. Sınıfsal yapısı açıkça görülmeyen

ya da açıkça gösterilmeyen devlet. Bürokratlar her zaman iktidara konmuştur.

Struma'nın bir denizaltı tarafından torpillenmesi üzerine Struma hemen batmış ve cesetler ortalığa saçılmıştır. Yağmurlu bir şubat. 1942.

Saraçoğlu, hükümeti, Temmuz'da yeniden kurar. Struma ile İsmet İnönü birbirine yapıştırılmış iki sözcük gibidir.

Müzeyyen Senar, Zehra Bilir, Suzan Yakar, Safiye Ayla ve Alabanda Revüsü... "Alabanda! Alabanda! Yaşasın Hayat!"

Tayyare (Kasımpaşa Düzlüğü), Sancak (Yüksekkaldırım'ın girişi, sağda) Sinemaları.

Stalingrad saldırısı 1942 Eylül. Geri çekiliş Şubat 1943. 1943 Temmuzunda da İtalya'da Mussolini düşürülmüştür.

Ayvazoğlu'nun resimleri. Maskeli Süvari. Maskeli Beşler, Mandrake. Jules Verne. Azak Sineması, Çarşıkapı'dan Kumkapı'ya doğru. Bay Tekin.

Lyon (Lions) Mağazası, Karlman Pasajı, Panaya Kilisesi Rum Ortodoks, Londra Bar.

Benim yazları Acı Ece'de geçen çocukluğumda hayıtlarla örülmüş çitin içinde saman taşıyan ve sesi taa uzaklardan gacıır gucur duyulan kağrı arabasına bazen bir inek ve manda koşulurdu.

Dibek taşı köy meydanındaydı, tokmağı tahta.

Hegel adlı bir sıkı düşünce adamının dikkatini çekmiş. (Ren düşüncesi). "Gelişkin dillerde kimi birbirine zıt kavramlar neden aynı sözcüklerle adlandırılıyor: ('Altus', hem 'doruk' hem 'en alt' anlamına gelir.)

Freud denilen bir hekim de Viyana'da aşağı yukarı

benzer şeyler görmüştür büyük dillerde. ‘Boden’ hem ‘çatı katı’, hem ‘bodrum katı’ anlamına geliyor Almancada.

Evet, Ren Bölgesi’nde, *Ren Düşüncesi*’nde de birbirine aykırı şeyler kimi zaman aynı sözcüklerle anlatılıyor.

Baba yatakta sigara içmektedir, yorgan içinde...

– Beni rahatsız etmeyin de...

Yine rüya görmeye başladı.

Oysa töre, altyapıyla belirlenen bir üstyapı kurumudur. Altyapının değişmesiyle üstyapı değişime uğrar.

IV.

Anlatımız külrengi bir gecede, külrengi bir şehirde, külrengi bir handa (Rumeli Hanı, Ağa Camisi’nin bahçesinde açılan merdivenler, pencereleri) ve külrengi bir cinayet olayıyla başlar 1942 Şubatı’nda.

1942 Şubatı. Rumeli Hanı’nda suların köründe o bilinen garip olayın olduğunda gecenin gerçekten bir vaktidir Beyoğlu’nda. Çağlayan Saz ile İmam Adnan Sokağı’nın kesiştiği noktada –ki çok yerel bir deyişle çatalakların bir

aşığı bir yukarı gidip gelerek ve tıraşları uzamış olarak bekleme yeri- bile kimse yoktu. İn cin top oynuyor.

“Delikanlı pek de güzel bir gençmiş!” Önce öldürölüp sonra Mimar Sinan işliğı yapımı (ki ‘Marmara’ları, denizin ortasındaki Marmara Adası’ndan taşınmış) bir şadırvanın yanına atılmıştı. Yukarıdan ve cırılçiplak! Duvar boyunca çimenler üzerinde.

Elmadağ ve Dolmabahçe çıkmazlarımız da olacaktır. Paftayı açarsanız, böyle!

– A BE ÇAKIR, SEN MİSİN?

Sait tahta kapıya olanca gücüyle bir tekme atmıştır.

İlkin, erkenden sabah namazından gelen bir kayyum görmüş bebeğı. (Bebek) Oyuncak sanmış olabilir, sanki kırılmış da öyle bir yana fırlatılmış gibi. Bembeyaz. Böyle bir beyazlık pek görölmemiştir. Rasim adlı bir kayyum, paltosunu iki başparmaklarıyla tutuyordu omuzunda, o soğuşa karşın hem de. Bir ayinde danteller oyalar içinde bir oğlan çocuğunun gümüş bir haçı, öyle, iki parmağıyla tutması gibi.

Kapıyı allı morlu bir kadın açtı. Elbise kadından daha önde gözüküyordu. (O zamanlar Boğaziçi’nde yunus balıkları, uskumrular yaşırdı.)

Çanakkaleli Melahat yorulmuştur, sabaha karşı alacakaranlık Beylikdüzü.

Uzaktan boğuk bir davul sesi duyulur. Ramazan davulu diyorlar.

– *Vakit yaklaştı, diyor Çanakkaleli Melahat. Sahur! Küçükçekmece'ye Avcılar'a dönüyorum.*

– Peki abla. Hesabı verelim mi?

Acıların değil, acıların ama cumhuriyetin hesabını değil!

(Bir kişilik şarkı dardır.)

– *Üzerimde para yok.*

– *Elli lira yeter mi abla?*

Yeter! (Sinirli ve yorgundur Çanakkaleli Melahat. “Ahh, olmak kötü.”)

Yandan tombalacı Ceylan, içinde sert bir şey olan bir torbayla yaklaşır:

– **Abla! Yarım kalan hesabımızı da görelim bir.”**

Çanakkaleli Melahat irkilir ve adeta sıçrayarak birden geri döner.

Tombalacı Ceylan, menekşe renkli gözleriyle ve takım elbiseleriyle soğuk madeni ve siyah bir tabancayı elinde tutuyormuş gibi duruyordur.

Tombalacı Ceylan malafatı, pardon! namluyu ağzına ağzına, doğrudan doğruya çarpık ağzına yöneltmiştir, rujsuz ya da ruj silinmiş.

Çanakkaleli Melahat her zaman nobran, lanet ve çift enseli; zamanın otoriter tavrıyla:

– Bas git lan! (Ya da “ha siktir lan!”)

(Ya da “hassiktir lan oğlan” demiştir gerçekte, bir ağır alışkanlıktır. – Gazeteler haberi yumuşatarak veriyorlar okurlarına.)

Birdenbire anlatıcılar üç iken iki kişi olurlar, ya da iki iken üç.

– Kerhaneye bir uğrayalım mı? Bakalım, ne dersin? demiştir Çakır Sait buruşuk pardösüsü içinde ve kirli.

– Ben zilim, pek param yok doğrusu, der Mimar Cihat.

– Ziba’ya ineceğiz yahu, Küçük Ziba’ya, aşağıya. Ucuzdur.

Arnavut kaldırımındaki taşlara basa seke boyuna iniyoruz. Tarlabasını geçtik.

– İnşallah orayı da badanalatmamıştır polis, dedi Mimar Cihat.

– Eyy! Amerikalılar’ın şerefine, Missouri zırlısının şerefine!

– Kimse bizden beş kuruş fazla isteyemez. Bizim muhittir buraları.

Yine siyah bol paçalı bir takım elbise giymiş, ki pantolonunun arkası oturmaktan parlamıştır.

66 model, kuyruklu bir Chevrolet, bir Amerikan arabası beklemektedir. Beyaz, uzamış, beyaz.

(İkinci Dünya Savaşı. Asya ile Avrupa karşı karşıyadır bu Sığırgeçidi'nde. Halk Alman Harbi diyor ama... arası iki beyaz gemidir Romanya bandıralı şamandıraya bağlı: Transilvanya ve Basarabya.)

Tombalacı Ceylan, Çanakkaleli Melahat'ın doğrudan doğruya kafasına iki el ateş etmiştir. (İKİ DELİK DE CENAZE LEVAZIMATÇISI TARAFINDAN BALMUMUYLA ÖRTÜLMÜŞTÜR.)

“Mahşere daha vakit var ama!”

Üç kişi, üçü de kadındır; oturmuşlardır bu kez.

Kapıcı kadının bodrum katı rasgele ışıklandırılmıştır; yeraltında. Serbest orospular tombala oynamaktadır. Yaşlı bir kadın şalvarlı, çaçalık yapar; zayıf. Sigara içmektedir. Çok yakında.

Soldan sağa, baştanbaşa, Brezilya renkli bir papağan geçer.

Kadıköylü Nesrin serbesttir, ağzı bozuk: “Ben amımı, onun ağzına kapak yaparım!”

Sonraları çalarsaati Ren Bölgesi'nden ve Ren Düşüncesi'nden, gür sakallı bir adam ters çevirecektir. “Herşeyden kuşkulan! Herşeyi kurcala!”

İnsan tarihinin 1789 gibi bir deneyimi. Ren Düşüncesi Avrupa içindi. Ama yarı-Asya'da kışlalarda uygulandı.

Gecedir. Bizans'ta bir sülale değişimi olarak görülen, Osmanlı Devleti'nde bir gece. İstanbul surlarının kapıları kapanmıştır içerden, demir kollar da konmuştur.

Kırlıklarda, mezarlıklarda eroin, esrar ve rakı içen üç adam Edirnekapı'ya gelir. Kapı çoktan kapanmıştır.

Rakı içen adam nâra atarak bağırır:

– Hayt! Açın bre! Biz geldik! Eşşoolueşşekler!

Esrar içen adam hemen oracığa çöker:

– Bırakalım bağırmayı yahu. Şurada sızıp uyuyalım. Sabaha ne var? Sabah kapı açılınca da, gireriz İstanbul'a.

Eroin içen adam ise:

– İkisi de değil, hayır, der, şu kapının ahartar deliğinden içeri süzülelim.

Bu aklıma geldi sonradan. Eğer o zamanlar yanık bir sarayın ya da yanmış bir sarayın (Çırağan Sarayı) önlerinde.

Sarı saman kâğıtlı bir defterim olsaydı.

Çocuk dergilerini ders kitabının sayfaları arasına koyarak, çaktırmadan okurduk. Harıl harıl ve hagaragort.

Postanelerde uçlu kalem ve acayip bir mor mürekkep vardı ucuz. Okula hokka götürüyorsun, cam ya da mika, ağ içinde.

Tarlabası'ndaki bütün evler 1946'da yabancı misafirler için sarı badanalanmıştı karşılıklı.

– Bizim hayatımız yazılsa, kimbilir kaç roman olurdu?

Kadınlar hamamda yıkanırken saçlarına ve oralarına kına sürerlerdi. “Saçlarına bakacaksın kardeş! Saç kadının süsüdür! Özen gösterilir!”

“Bacınızı akşam evde sikeceğim! Sonra bir yumrukta gözü mosmor olacak. Onun amına bir sıcak maşa sokarım da bana mısın demez!”

“Ne olur be ağabey!”

Evlerinin önünde mangal ya da maltız yanar borulu.

“Kâğıt toplayıcılığı gibi işler de yaparız. *Anlayacağın bizim hayatımız mantardır.*”

“Bize bakmazsınız ama siz kel kuşları bilem korursunuz.”

“Fakir fukaradır, bu ayılar!”

“Onun bir sevgilisi var. Fotoğrafını cebinde taşıyor. Arada bir çıkarıp bize gösteriyor.”

“A be, erkek ayılar birbirini kıskanır!”

...

...

Çağlayan Saz. Neden böyle geceleri güneş gözlüklerini takıyorlar diye düşünürdüm. Acaba sahneye yöneltilmiş ışıklar gözleri kamaştırmasın diye mi?

Kör algıcının aldığı... Memeleri pörsümüş ve içi geçmiş şişmanca şarkıcıların mikrofonsuz olarak şarkı söylediği ağlayan Saz.

Cihat Burak allıklı kadınlarla. (Hayır allık değil, kırmızı krepon kâğıdıydı kullandıkları.) (Rastık ya da kahve fincanının altına tutulmuş gaz lambası isı ya da kibrit isiydi. O zamanlar ince kaş modaydı kadınlarda. Cımbız ve ağda kullanılıyor.)

Düzgüncü Saliha! Yıllar önce Kızıltoprak'tan Fenerbahçe'ye giderken pencerede böyle bir yazı görmüşük.

Delikanlı, saatlerce sevişildikten sonra mı öldürölmüşür? Yoksa öldü sanılarak mı öldürölmüşür? Ve Rumeli Hanı'nın mermer basamaklı merdiven penceresinden dışarı mı kakalanmıştır? Ağır çekimle, ağırlaşmış vücuduyla ve ağır bacaklarıyla.

Rumeli Hanı'nda, 1942'de, o bilinen cinayet işlendiğinde, işlendiği ileri sürölen saatlerde gecenin gerçekten ileri bir vaktidir. Sokaklarda üç beş berduştan, sızmış kalmış mekânsızdan başka bir kimseye rastlanmıyordu. Ve tabii ağlayan Saz'dan çıkmış hacıağalar.

Ceketli kadın olarak tanınan kapıcı kadın, Zakire Kadın'ın bodrum katı. Zakire. Düşöp kalktığı arkadaşları. İki amcığı vardı; yanyana değil üstüste.

"Darbe... Kafanın arkasına enseye doğru öldürücü bir darbe vurulmuş. Çekile de olabilir, keserle de. Mort."

"Bugünlerde amma adam vuruluyor ha! Göynök cinayetini hatırlarsın. Göynök Ormanları..."

"Cinayet bir yaratıcılık diyenler de var Serklidoryan Klübü'nde, zenginlerin. Ama ben İtalyan Lokantası'nda duydum. Şey, Degüstasyon."

Kılı kırk yarararak tasarlanması neyse ne de, hıh! laf!
Hıhmış, lafmış!

“Ağzını toparla lan! Parçalarım! Bakiym bakiym, sen önce toparlamazsan ben senin ağzına sığarım!”

“Yalnız, tek başına olarak mı?”

“Yine, polis tabii kadın parmağı arıyor. Arar! Arar! Bakın, bak göreceksiniz kadın parmağı olan bilir. Ararlarsa bulurlar kadın parmağı. ...Çocuğun avucu kınalıymış.”

“Pencerelerden birinden atlamış delikanlı.”

“Büyük ve perdesiz pencerelerden. Ben baktım, dört beş kat. Yüksek tavanlıdır Rumeli Hanı’nda daireler. Her katta üç daire, bol odalı, biraz da eh, fındık fareli. Ama her evde yoktur. Ben kendi adıma orada oturmak isterdim. Nerde?”

“Yüzyıllık farelerdir, eski. İşte o yüzden daire sahipleri fare avcısı kedi beslerler. Ler! Ler!”

“Bir hayırsever, üstünü, kokuyla ya da kokudan küçük bir namaz halısıyla örtmüş cesedin. Gazete değil.

İşbu romanı üç numara tıraşlı kafanın içine yazmıştım.
Şimdi saçlar büyüdü.

Ayasofya’nın önünde çatılmış bir darağacı. Gecenin bir vakti. (Sultanahmet Cezaevi Ayasofya’nın bir adım uzağındadır.) Ve bizim Cankurtaran’daki üst üste iki oda olan iki katlı evin az yakınındaydı.

Darağacındaki asılmış adama uzun bir beyaz gömlek giydirilmiştir. Göğsünde de yine o bilinen yaygın ve ucuz mor mürekkeple ve iri iri harflerle dikine yazılmış bir yazı bulunuyordu. Ya da işnelemiştir.

Bir köşede unutulmuş kırık dökük oyuncaklar.

Cankurtaran İlkokulu öğrencileri geliyor. Sultanahmet cezaevi tarafından, Mimar Sinan hamamının yanından geçerek. Elbet yavrukurtlar kepleriyle öndedirler. **Selaam dur!**

Sözcüklerle çelişen Cankurtaran İlkokulu öğrencilerinin kimisinin ellerinde iletke ve gönye vardı.

“Hayret, silgi de var. Nurkalemi anladık da, silgi de ne oluyor?”

“SİLGİLER, SİLERKEN SİLİNİRLER DE.”

O zamanlar idamlar yurttaşlara ibret olsun diye meydanlarda yapıldı. Yeşil ve ağaçlı meydanlarda.

Lefter’in laternalı meyhanesi:

Kambur Vasili laternanın kolunu çevirdi. Soğuk havalarda bile pamuktan atkısına sıkı sıkıya sarılmış bir kadın dışarıda açıkta otururdu öyle. Ve müşterilerin gülümseyerek gitmesini beklerdi. Söylendiğine göre eski sahibinin karısıymış (ölen).

Lefter’e sormuştum sorduğumda:

“**Kim bu küçülmüş kadın?**” diye arkadaşlarla bir gittiğimizde.

“Eski patronun karısı vre. Gidecek yeri yok. Sabırla meyhanedeki müşterilerin gitmesini bekler.”

Kadın masaların üzerinde yatıyor.

Çıplak bir ampul çevresinde yuvarlak bir masada toplanmış akşam işe çıkacak kadınlar. Sıralanmış taksiler, bozuk ağız bir kullanışla ‘serbest’ oruspuların yani.

“Balıketi bir delikanlı.”

“Şey... onu karılar için söylerler.”

“O zaman bir civan, beyaz canım.”

“Ben gözümle gördüm. Sıkı bir ölü bu genç. Hani bunun elbiseleri?”

Ağa Camisi’nin malta taşları döşenmiş avlusu. Çimenli bahçe. Bakımsız kubbe. Kubbeli.

Dördüncü sınıf öğrencileri ellerinde sert yazıları silmeye yarayan ve kaybolmasın diye boyunlarına sicimle bağlı uzun silgiler taşıyorlardı... Nurkalemlerin ucunun kemirilmesini anlıyorum. Hatta idamı izlemeye gittiklerinde kalemtraşlarını yanlarına almalarını anlayışla karşılarım. İletki ile gönye ne işe yarar bir idamda?

(SÜPERLATİFLERİ ÇOK İYİ BİLEN BİR KIZ ÇOCUĞU. Nilgün Marmara. 1987.)

“Ayol onun cigara içen bir teyzesi var Denizabdal’da. Bilemedin Çatladıkapı surlarında.”

Toprak zeminli bir bitirimhane. Esrar sarıyorlar bir köşede çömelmiş olarak yelekleriyle.

‘Kral Baba’yı tahtından indirmek.

Yemeği üç tabağa, tabaklara ya da sekiz kişiye kotarmak.

Baba oğul çatışması eski bakır bıçak (burası kopmuştur) bitişken diller, kovuk. Yedikapı. Bal: Nektar ya da nepentes. Dil gelirse ufaktan ufaktan da olsa düşünce de gelir.

Armageddon.

Kısa pantol giyiyorum. Sokaktaki arkadaşlar uzun paçalı pantolon giyiyorlar. Ve bıçkın bakışlarla, avuçlarının içinde, hiçbir şeyi umursamıyormuş gibi sigara içiyorlar. Tomtom Kaptan mahallesi çocukları izmarit de içer ve hepsi de daha bacak kadarken top oynarlardı.

Ben sigara içmek için değil, yaşıtılarım gibi uzun paçalı pantolon giymek için büyümük istiyordum. Adam gibi olsun da isterse kışından yamalı olsun. Zaten çorapların konçları yamalı değil mi?

Orta birdeydik, Jules Verne'nin Aya Seyahat kitabını okuyorduk. Nasıl olduysa...

(Yıllar sonra unutulmuş bir körler ülkesinde, genç kuşaklarca bilinen adıyla Kadıköy'de deniz kıyısında Cemal adlı bir arkadaşın yeniyetmeliğinde bir karikatüre bakarak otuzbir çektiğini öğrenecektim.)

Uzak bir Edirnekapı mezarlığı. İlk iş olarak haşın bir biçimde soyarlar kadını anasından doğduğu gibi... üç kişi birden arka arkaya düzerler kadını. Dört kişi daha pantolonlarının düğmelerini çözmüş sırada beklemektedir. Bir servinin altında çömelerek sigara içen de var.

...

Sonra bütün heveslerini ve hınçlarını almış olarak, kadının donuna kadar herşeyini alıp götürürler. Dımdızlak öyle yalnız ve çaresiz bırakmışlardır. Adı Pakize de olabilir, Bıyıklı Küçük Stella da. ("O yaşıta hiçbir neden olmasa bile böyle şeyler olur. Ve ben, kardeşim, ilk otuzbiri gidip Akbaba dergisinde bir karikatüre bakarak çektim. İşte mayhoş bir tad. Ama çok hoşuma gitmişti.")

İşe çıkmadığı, çok soğuk ya da karlı havalarda odasında yatağında, yamalı gibi kumaş parçalarından dikilmiş yorganın altında titreyerek sayıklardı bazı geceler... bir ağzın tutukluk yapması gibi.

– Ben bildiğiniz mezarlık orospularından değilim! Bağırınlar, çılgılık boşa gidiyor.

Edirnekapı mezarlığı olayını ilk öyle öğrenmiştim işte. Kadına kötü kötü yayvan ağız bakışlarla bakıyorlardı. Yüzün yarısı kötü, yarısı gülüyor.

... Bir gün, Cengiz adlı bir yazar ve yayımcıyla Babîâlî yokuşundan aşağıya Sirkeci'ye doğru iniyoruz kaldırımdan yürüyerek. Köşede buruş buruş yaşlı bir **(Madam Frankeştayn)** paskalya çöreği olarak boyanmış bekliyor.

“PEZEVENK KADINA BAK!” dedim. “KIZ ŞİMDİ MUHALLEBİCİDEDİR.”

“Sen çok iyimsersin” dedi. Adıyla çalışan Sirkeci kadınlarındandır. Nüfus kâğıdı koynunda. Çift adlı bir otelle anlaşmıştır. Çarşaf lar lekelenmeyecektir! Otelci, bir tek havlu koyacaktır silinmek için o kadar.

(Hayalet Oğuz: “Yahu!” dedi “İnsan insanı yapar mı?” Ona bir türlü insanların düzüştüklerini anlatamazdık. O hep “hayır!” derdi.)

Çengelköy’de iskele meydanında üç çınarlı üç dört kahve vardır. Yalnız bir çınar kasıma kadar yapraklarını dökmemekte direnir. Cemaati artık iyice azalmış genç ve topluca bir papaz, yıkılmış olduğunu hiç belli etmez. Uslu ve hiç konuşmadan oturmaktadır. (Evvelsi yıl bir yalıda birkaç saatliğine konuk olan karısı ve kız çocuğu denizde boğulmuşlardır. Kadın, denize düşen çocuğunu kurtarmaya çalışmış...)

Çınarın altında biriyle konuşuyoruz. Ne okuduğumu merak etmiş adam. Konuşmak için vesile çıksın bekliyormuş. Birden otobüsten Mustafa indi ve sağa sola bakmaksızın yanıma geldi. Ben de Reşat Nuri Güntekin'in Miskinler Tekkesi romanını okumayı bir yana bıraktım. O zaman yanımdaki adam şöyle bir eğilip kitabın kapağına baktı. Mustafa "Arkadaş şairdir" dedi. Ben de Mustafa'ya "adamın kafasını karıştırma" dedim. Adam Çengelköylü'ydü. Meslek ve iş olarak çevresinde ve yöresinde ne görürse yalnız onları bilirler. Şairin ne demek olduğunu nereden bilecekler? (Hele 'modern şiir'in bir karşılığı var mıdır bu toplulukta?)

V.

Panayot meyhanesi.

Lambo.

Lefter.

Diamandi meyhanesi.

Cumhuriyet.

İmroz.

Neşe.

"Bunlar meyhanelerdir. Cumhuriyet meyhanesinin girişi alt kat birahanedir."

Panayot koltuk meyhanesi. Kurşun kalemle çizilmiş bir resim gibi.

Tombalacı Ceylan cezaevinden daha yeni çıkmıştır. 6. Koğuş adı verilen en dipteki bölümde, ayakkabısızdır. Tombala torbasından daha bir tek taş çektirememiştir. İşsiz güçsüzdür ama nereden bulmuşsa bulmuş üzerinde akan ipek gömleği ve lacivert yeleği vardır. Belinde de kırmızı bir kuşak, sarılmış.

Bayrampaşa'dan buraya Panayot'a, alışkanlıktan olacak, Topkapı'dan başlayarak eski tramvay yolunu izleyerek yaya gelmiştir.

Fıçılı Panayot İngiliz Konsolosluğu'nun karşısındadır. İdris'in çocukluğunda Panayot'un kapısında 'Panayot' yazıyordu ama 6/7 Eylül 1955 olaylarından sonra Meral Şarapları olmuştur.

...YATIRINCA, renkli mumlar, borazanlar, küçük trampetler, düğünlerde serpilen konfeti kâğıtları pul pul, krepon kâğıdından ejderhalar, ksilafonlar için tahta tokmaklar, çiçek dürbünü dediğimiz ve bir türlü doğru telaffuz edemediğimiz klaydeskoplar.

Japon oyuncak mağazası:

Değil içeri, içeriye ve içerisine girmek; camekânına bile bakmaya çekindiğimiz rengârenk Japon Oyuncak mağazasını hatırlıyorum. Dükkân epeyce içerlek ve anacadde üzerindeydi. Ağa Camisi'nden Galatasaray Postanesi'ne gelirsенiz, Ses pasajı ve Ses operetinin iki üç dükkân ötesi. Ancak Hava Çeliği takımından arkadaşlar yokken camekâna bakabiliyorsun.

(Yetvart, Ohannes, Sait, Tarzan, Zeki, Arslan, Stefan, Yorgo, Güngör... Gülümser, Mari, Despina...)

... maskeler, koni biçimli karton şapkalar, küçük

akordeonlar, küçük vurmali algılar, bandoneonlar, ağız mızıkaları, kedi merdivenleri, Japon fenerleri, yatırınca gözleri kapanan ama ağlayan bez bebekler, kurşun askerler, tombalalar, tombala kâğıtları, satranlar...

Peşkir, maşrapa, cacala...

Horoz kadınların, tütün idaresindeki, birbirlerine meydan okuyan ve elleri bellerinde ve eteklerini savurarak karşılaşmaları. ...Carmen filmini izledik. Üstü renkli tenekelerle kaplanmış sandıklar. İçlerinde yağdanlık, üç etek, kadife entariler, bürümcükten sabahlıklar..

Eskiden hassas terazilerle tartarlardı duyguları. Şimdi galiba kantar! Hatta baskül bile olabilir.

VI.

Benim logaritmali ve atonal hayatım doğrusu ya, bir yanlışlıkla başlamıştır. Yani böyle diyebilirim değil mi? (Bakın başka bir yanlışlıkla da bitebilir). Efendim? Etphendos?

...Keskin kesilir 1453'te İstanbul'a girilince!

Çağlayan Saz'da şarkı söyleyenlere pusula yollamak.

'Hariçten gazel söylemek yasaktır.'

İNCE SAZ TAKIMI.

Ut ya da keman. Mendilini buruşturarak dedikodu yapan şarkıcı kadınlar. Genç insanların niçin yaptığı. Kama.

Kasatura. Bıçak. Bursa bıçağı. Açık hava gazinoları. Portekizli göçmenler: 'La Poloma' tangoda habanera ritmi. Montevideo tangonun doğduğu şehirdir. Köpük. Çıglık. Buruk. Obua.

Kötülüğün kapkara şapkası. Kötülüğün, zifiri karanlık ve aynı zamanda renkli keçeden şapkası.

Farketmemiştir. Şişman kadın Eski Yunan mitolojisini sıkı biliyormuş ve de aynı zamanda inatçı. Haydi üçüncü kez Asya'dan Avrupa'ya! Bu gelip gitmeler sonunda bir kamyonu bindirilmiş boğa, bir gazete muhabirinin dikkatini çeker. Bu ilginç olayı gazetesine doğallıkla hiçbir yorum yapmadan kısaca yazmıştır. Kadın üşenmemiş etmemiş, Amerikalardan gelmiş. "Neden yahu, yahu neden, Boğaziçi'nin mitolojideki adı **Sığırgeçidi** değildir?"

Bir sağaltım işi için yıllar önce bir dış ülkeye gitmiştim.

Altı yedi saat uyutularak geçirilen ameliyattan sonra romanın bir sesine, bir de bir şaire kart atmıştım. **"Benim topuğumu bulamadılar işte!"**

Topuk, Akhilleus'un topuğu!

İstanbul'dan Joyce'un mezarının bulunduğu şehre gelen mektuplardan anlaşılıyordu ki 'topuk' onlarda herhangi bir çağrışım yapmamış.

"Hiçbir zaman buruk olmadı, buruk gözükmedi, zaten de kendisine yediremezdi."

İki İdris; sabahleyin Dalgıç Okulu'ndan eski ve uzun bacalı bir Şehir Hatları vapuruna binmişlerdir. Üst katta bayrağın asıldığı arkada gidiş yönüne sırtlarını dönmüş olarak oturmaktadırlar paltolarıyla. Kasım ayı.

Boğaziçi köprüsü, Beylerbeyi ile Ortaköy arasına daha

yeni çatılmıştır. Ama daha bandolu mızıkalı açılış töreni yapılmadı.

Güz başlamış, güz başladı! Göçmen kuşları sıra sıra güneye göç etmeye başlamışlardır. Karadeniz'den geliyorlar, Sığırgeçidi'nden geçiyorlar. Anneden babadan gördükleri içgüdüsel yolları işte böyle.

Bitişik düzen “Brezilya renkli yeşil bir papağan”. Köprü 1973'te makasla açıldı.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Ankara'dan gelmiş, Başbakan Naim Talu, çeşitli bakanlar, büyük bürokratlar ve bankacılar ve işadamları ve Karayolları yetkilileri ortalıkta şişinerek, horoz gibi dolaşıyorlardı.

Beylerbeyi tarafından insanlar ilk kez yürüyerek Asya'dan Avrupa'ya geçeceklerdir. Avrupa'ya geçemediklerini şu olay iyi anlatır:

Beylerbeyi tarafında HAŞİN BURHANIYE'ye doğru bir kamyon da bekliyordu. Kamyonun kasasında bir boğa ayak bileklerinden zincirle bağlanmış olarak duruyordu. Şoförün yanında da kamyonu kiralamış, boğayı bulmuş şişman bir Amerikalı kadın oturuyordu. Sağ eliyle de kapının üstünü tutuyor.

Karşıda, Ortaköy yakasında UNICEF yetkilileri ve Danny Kaye ellerinde çiçekler, katırtırnakları bekliyorlardı. Kalabalık Asya'dan Avrupa'ya hep birlikte koşmaya başladığı için asma köprü sallanmaya başlamıştır.

Türkiye'ye bilmeden kötülük eden bürokratlar... Tercüme Odası bürokratları.

Çatılmış köprü bir gölge yapmıştır. Denize düşen gölgenin gölgesi. Uzakta İşkodra yani Üsküdar.

Köprünün denize düşmüş karartısı ya da köprünün bilinen gölgesi kuşları ürkütmüştür.

Köprünün altından geçemiyorlar. Ve binlercesi orada döneniyordu. Dönüp duruyorlardı. Arkadan gelenlerle birlikte binler, onbinler, yüzbinler olmuşlardı. Sanki bir kuşlar burgacı varmış gibi. Ama yine de hiçbiri birbirine değmiyordu. **Kuşlar havada çarpışmıyorlar.** Ama iki insan Taksim'de Mimar Sinan yapısı bir çeşmenin önünde nüfus sayımı gününde bile çarpışabilirler. Kimseciklerin ortada gözükmediği saatlerde. "Bu da geçer yahu!"

"Bende esrar var!" Hemen her kasım sonunda İstanbul'da soğuklar başlayınca Eminönü'nde Yeni Cami'nin merdivenlerinde bazı berduşlar böyle bağırırlardı. Bilemediniz aralık ayı başı da olabilir.

Tabii üzerinde esrarla berduş hemen yakalanırdı. Müteferrika denilen Emniyet Müdürlüğü de, Adliye de hemen arkadaydı. Büyük Postane ve Sansaryan Hanı.

Sultanahmet cezaevinde akşam üzeri bir tencere dolma gelir yeni gelen adam için. Gardiyanlar tencere içine şöyle bir bakarlar. Birşey yok. İçeri alırlar.

İç içe geçmiş ve lehimlenmiş iki tencere tek tencere görünüşündedir.

("Çalışmak insanın doğasına aykırıdır" der bir Amerikalı yazar. "Yazarlıkla uğraşan bir insan için Amerika'da kerhanede kâhyalık etmek en iyisidir. Çünkü her kerhane öğle sonrasına kadar derin uykudadır, sessiz.")

Kırıtarak yürümek. Yüksek sesle küfürler savurmak.
Dövüşmek. **Kuyruğunu ısırarak tilkili bir fotoğraf.**

...Ameliyat masasına beni kucağında taşıdığını sonradan öğreniyorum. İnsan sıcaklığını duyması için. Teşekkür ederim hekime. Hiçbir burukluk taşımadan anlattım bunları.

“Sen de yerel birşey bulacaktın” demişti beni ameliyat eden doktor.

Sonra buldum da. ‘Gazal yolu’.

“Benim zihnimin de gazal yolları var” demiştim yazdığım ikinci kartpostalda.

Yine daha geriye gidiyoruz. 1963 yazı. Fırat’ın en kalın kollarından biri Tohma çayı boyunca eski bir cami vardır. Belki iki üç yüz yıllık. Caminin havuzunda alabalıklar kayıyor. Alabalıklar kutsal bilindiği için yenmiyor.

Lefter’deyiz, Kambur Vasili daha ölmemiş. Birbirini seven iki gençten söz ediliyordu masada. Kim kimi daha çok seviyormuş? Genç kız mı delikanlıyı, delikanlı mı genç kızı?

Yıllar önce bir kitapta en büyük aşklarda bile bir tarafın öbür tarafa biraz kayıtsız olduğunun yazıldığını hatırladım.

Birbirlerini yumruklarla yumrukluyorlardı.

Çiçek Pasajı’nda ortak bir şiir yazılmıştır ve Dinar’a Şairler Yaprığı’na gönderilmişti. Hayalet Oğuz da gözlerini

açarak **“insan insanı yapar mı yahu”** diyordur.

Yığma ses. Sözcüklerin istifi. Aşkın istifi. İnsan doğası diye bir şey yoktur. Akordeon. Bandoneon.

Serçe. İspinoz. İskete. Kumru. Puhu kuşu. Baykuş. Gugucuk. Karga. **(Külhanbeyi karga!)**

Kaynata. Güney. İç güveysi yani eşek. Karlo Kapoçelli, Celal Sururi, Lütfullah Sururi, Gülrüz Sururi’nin annesi Suzan Lütfullah, Süreyya Opereti, İrma Toto Karaca, Arşın Mal Alan, Fikriye Şakrakses, Semiha Berksoy, Serj Atilla.

“Ben Kadıköy’den vapurla köprüye gelirken gördüm. Struma’yımış adı. Romanya’dan gelmiş. Tıklım tıklım Yahudi doluymuş.”

Struma! BİR DE MAKİNELERİ STOP ETMEZ Mİ LİMANDA?

Sabahın köründe atılıyor bebek gibi.

Peki, nedeni? Ve ne cesaret?

“Ep saklarız fotoğrafları, konsoldaki aynaya yamuk yumuk iştirilmiş olarak. Sararsa bile atmayız. Olsa olsa sandığın dibine atılır o kadar.”

“Ayıcık ve çalgıcılıktır bizim işimiz!”

“Çocuk doğarsa kundağına zil koyarız.”

“Sus be karı! Bir yumrukta gözünü mosmor ederim.”

“Padişahlar her zaman tebdil gezmezler ki geçmişte.” Özellikle Tanzimattan bu yana, hayır gerekmiyor artık. Bütün bir toplumu kucaklamanın başka yordamları var bugün.

“Tecavüz o kadar da kötü bir şey değil kardeş” diyor mantolu düz ve halktan bir kadın. Doğu Berlin’e doğru bakarak.

Doğanın işleyişi ile toplumun öfkeli işleyişi arasında belirgin bir ayrım vardır. “Ama ikisinin örtüştüğü ortak alanlar da vardır n’aber!”

Cemal adlı bir arkadaş, ki cumhuriyetin üç beş şairinden biridir, ilk karısıyla sık sık tartışır, yani kısacası hiç anlaşılamazlarmış. Şiddetli geçimsizlik denilen şey bu herhalde.

Ortaokul. Biz orkaokuldayken bizi, öğrencileri yağmurlu havada bahçeye çıkaramazlardı. (Çok soğuk havalarda) kimi üşümüş öğrenciler sobanın çevresinde elleri oralarında ‘taşak kebabı’ yaparlardı. Çıkan kokuya aldırmadan da ıslanmış çorabını kurutanlar da oluyordu.

Ortam ve çevre ve ikisinin kesiştiği ortak alan herşeydir ama herşeydir. İnsan bundan kaçamaz. Kaçmamalıdır da. Yani bütün canlılar.

Osmanlıların başlangıcından beri hep aynı hikâye... Bir nakış bir kahvenin ahşap tavanına tersten işlenmiştir: Bir bilmece ya da bir bulmaca.

Müşterilerin, nargile fokurdattırken ya da kahve höpürdetirken bulmacayı çözmek için tavana bakmaktan boyunları tutulmuştur.

Kimse de aklına kış cebinde bir ayna bulundurmak gelmiyor. Bin yıldır. Bilirsiniz bir ayna ‘ters’ düzeltir. Düz olanı da ters yapar.

Demek ki... öyleyse ... sözgelimi...

(Hegel) (1770-1831)

Bir sincabı ya da bir gelinciği ısırtıyor, o da tilkiyi, kurdu, keleniyi, fareyi vs. Ve veba salgını başlıyor.

Peki faşizm salgını geçtiği zamanlar mikrop nerede yaşıyor?

Sağda vapurun arkasındayız, vakit gece yarısını geçmiş, ay uzamış. Gelibolu'nun ışıkları. Solda Çardak'ın ışıkları görünüyor boylu boyunca.

Evet faşizm mikrobi nerelere giderdi salgın geçtikten sonra? Bunun karşılığını kendi kendime veremedim. Sonra ...birdenbire buldum! Mikrop ya da virüs kışlaların rutubetli bodrumlarında yaşıyor. Her toplulukta böyle kışlalar vardır.

Geçen yıl Çanakkale'de Gülin Tokat aşkı sormuştu: "Aşk geçtikten sonra aşk virüsü nereye gider?"

Virüs. Acı ve güzel birbirine... virüs nereye gidiyor sahi?

Ben 1958'de bir köşesinden yazmıştım. Mürekkeple bir Bizans yortusunu: İlya arabasıyla göğe yükselir. İşte miraç!

Ben, Fikriye Hanımın 1924'te Ankara'da Çankaya yolunda bir fayton içinde intihar etmesi yüzünden... atları da arabayla göğe çıkarmıştım.

Beyinde ateşlenmiş bir toprak.

Buruşmuş, boyu da küçülmüş bir köylü, pamuk tarlasında ikinci gölgesinde bir türkü söyletiyor gelinine. Çapa çapalamaya gelmişlerdi.

"Söyle kız! Senin sesin güzeldir."

Çömelmiş dinlerken de, testi bir maşrapa yanındadır. Türküyü dinlerken evet şırıp şırıp ağlar, burnunu bile silemez.

Ağladığını Battal Kuyusu'nda kimsecikler görmesin diye gözyaşlarına dokunamamaktadır... Acemi acemi kasketini çıkarır incir ağacının altında... boynundan akan terleri siliyormuş gibi yapabilir. Ancak elinin tersiyle

A- İnsan kocayınca... namaza durur bir ufak halıyı ya da kilimi seccade kılarak.

B- Kimi de gittikçe uzar.

C- Kimi de kaşarlanmıştır.

“İNSAN DENİZDE YÜZERKEN AĞLARSA gözleri kızarabilir ama AĞLADIĞI ANLAŞILMAZ. Öyleyse, ihtiyar, sen en iyisi denizde ağla olur mu?”

Çilekeş. Sayıklamalar. Sirkeci emniyet müdürlüğü. Rengi güneşten açılmış kapkara şarkısı kötülüğün.

Acının, zehirli dul acının en aza indirildiğini ancak limonatalı düğünlerde ayağa kalkarak öğrendim. Hayır! Oyun oynamak için ayağa kalkmıyorum.

“Arslar gibi biricik oğlunuz menenjitten öldü. Neden iyice tohuma kaçmış bu ihtiyarlığınızda karı koca her gün eşeğiniz ve keçinizle, eşekler ve keçiler gibi, çalışıyorsunuz sanki?”

Karşıkı duvarları çinkoyle kaplı bir evden bir kadın bunları (Çakalların) Şerife hanıma söylemiştir. Şerife hanım şöyle karşılık veriyor öfkeli:

“Allah benim acımı taç yapsın da senin başına kondursun bakayım. O zaman anlarsın. Biz acımızı unutmak için çalışıyoruz.”

Çanakkaleli Melahat Geliyor! Korkusu. Telaşı. Yelyepelek. İnsanın iki yanında uzamış taşıdığı iki uzun elleri nereye koyacağını bilmemesi. Sönmüş bir taç. **Unutulmuş oyuncaklar.** Gece camekânda yıllar olmuş.

Bu sefer ablamız ağlamalarımıza aldırmadan dayak atardı. Geremediđinde bile evire çevire. Ve böylece bizi oyuncaklarımız olduğuna inandırmıştı. İstersen inanma! Gerçekten inanır mıydık orası ayrı iş. Ama evcilik oynarken olmayan oyuncaklarımızla uslu uslu köşemizde oynardık.

Biz kopiller, birbirimize dirsek atarak Japon Oyuncak mağazasının camekânlarına bakardık. Japon mağazası bugün yok ama oyuncak mağazalarının vitrinlerine bugün de bakıyoruz. Bir oyuncak mağazasının önünden aceleci adımlarla geçerken...

... saçını düzeltmek için bile elini kaldırdığında, içgüdüsel olarak, üç numara tıraşlı başımızı korumak için hızla geri çekerdik... “köftehor!”

VII.

Deve derisinden yapılmıştı, dövölerek, kök boya kullanarak ve su verilerek ve ateşle pişirilerek. İnsan biçiminde kuklalar... sayın insanlar..

Köhne. Külüstür. **Paslı bir kerpeten.** Çađla yeşili bir peygamberdevesi. Camgüzeli. İtır. Camgöbeđi mavis. Prusya mavis. Rezene.

Budanmış bir sürgün. Kırılmış. Teke. Katır. Tay. Seki. Kerevet. Saya.

“Gıdısı olan kadınlara bayılırım.”

“Ben de Âdem elması olan erkeklere!”

Küflü ya da güneşlerden solmuş yeşil aynanın üzerinde ilerleyen bir engerek yılanı. Acı görülmesin için kırık ayna parçaları. Balyoz. Keski. Küskü. Takoz.

...Bitirim ve üç bızdık.

Hiç çığlık atmadan Kızıltoprak'ta. Çile çekilenler belli olmasın için tahta laternayı, güneşe giden bir deve gibi süslemişlerdi. Doğrusu dışardaki kadının acısı hiç belli olmuyordu. Abdullah Efendi lokantasının olduğu Rumeli Hanı, lokanta camekânının kapısı caddeye açılırdı. Ama lokantaya hanın içinden girilirdi. Bir geçit. Geçiliyor. Üç ayrı kapısı ve üç ayrı merdiveni vardı Rumeli Han'ın. Ve tabii üç yüksek demirli han kapısı vardı ayrıca.

Yeni yeni uzun paçalı pantolonlar giymiş çocuklar, kız çocuklarla merdivenlerle, karanlık merdivenlerde, orada saklambaç oynarlardı. Üst katlara çıkabiliyorsun. Kullanılmayan girintiler de vardı. Basamaklar çok geniş mermer. Merdivenler tozlu. Elbet bakımlıları da vardı.

“Bari Gülseren olsaydı? O Acemin kızı.”

“Zaman zaman Lefter'e gelirlerdi yarım saatliğine. Açık ya da kaçak rakı vardı Lefter'de. Biz de kesemize uygun düştüğü için buraya geliyoruz.”...

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Peter Ackroyd

Londra Yarıyor

Alphan Akgül

Güneş Yalnız Dirilir İstir - Oktay Rifat'ın Şiirleri Üzerine

Semra Aktunç

Yalos

Ölmek İçin Güzel Bir Gün

Filiz Ali

Yok Bir şey Acımadı Ki...

Müzik ve Müziğimizin Sorunları

Şavkar Altınel

Tetikçi Beklerken - Seçme Yazılar

Louis Aragon

Paris Köylüsü

Kate Atkinson

Geç Kapıdan Körebe

Marc Augé

Yasız Zaman-Kendi Etnolojini Yapmak

Bakchylides

Bütün Şiirleri ve Fragmanları

Giorgio Bassani

Balıkçıl

Bart Beaty

Sanat Karşısında Çizgi Roman

Cem Behar

Kan Dolaşımı, Ameliyat ve Müzik Makamları - Kantemiroğlu (1673-1723) ve Edvar'ının Sıradışı Müzikal Serüveni

Vüs'at O. Bener

Canım Tavşancığım: Ayşe Bener'e Mektuplar

Derya Bengi

50'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük

Şimdiki Zaman Beledir

Niyazi Berkes

Felsefe ve Toplum Bilim Yazıları

Thomas Bernhard

Ucuza Yiyenler

Wolfgang Borchert

Ama Fareler Uurlar Geceleyin

Ian Buchanan

Jameson Jameson'ı Anlatıyor -

Kültürel Marksizm Üzerine Söyleşiler

Louis-Jean Calvet

Roland Barthes 1915-1980

Italo Calvino

Seçme Mektuplar (1945-1985)

Amerika'da Bir İyimsir 1959-1960

Edip Cansever

Yerçekimli Karanfil

Louis Ferdinand Céline

Taksitle Ölüm

Peter Finn-Petra Couvée

Jivago Vakası - Kremlin,

ÇIA ve Yasak Bir Kitabın Etrafından Dönen Savaş

Cevat Çapan

Son Duraktan Bir Önce

Burcak Çerezcioglu

Mavi Saçlı Kız 20 Yaşında

C. Cengiz Çevik

Cicero'nun Devlet'i De Re Publica Yazıları

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Üç Okumalı Dizeler - Göründüğüm

Haydi 2 - Kaçaklar 2

Yaşamamalarda - Kaçaklar 3

Selçuk Demirel

Yazarların Yüzünden

Sen Surat Okumayı Bilir misin?

Yücel Demirel (haz.)

Atatürk - Belgeler, Elyazısıyla Notlar, Yazışmalar

Yeliz Özyay Diniz

Evluya Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası

Mehmet Can Doğan

Camekân

Nilüfer Erdem (haz.)

Narsisizm ve Yaratıcılık

Tuncer Erdem

Gece Gelen Öyküler

Ebubekir Eroğlu

Bentler

Mümtaz Fırat

Kaybolan İzler Güneydoğu'da Geleneksel Dövme ya da Dek ve Dak

Jean-Louis Fournier

Kuzeyli Annem

Janet Frame

Soframda Bir Melek

James G. Frazer

Altın Dal - Dinin ve Folklorün Kökleri

Antonio Fusco

Her Günün Derdi Kendine

Roger Martin du Gard

Thibault'lar I

Thibault'lar II

Thibault'lar III

Witold Gombrowicz

Günlük 1953-1958

Günlük 1959-1969

Levent Çantek-Levent Gönenc

Muhalefet Defteri: Türkiye'de Mizah Dergileri ve Karikatür

Hasan Gören

Zan

John Gray

Kuklanın Ruhu - İnsan Özgürlüğüne Kısa Bir Bakış

Edith Grossman

Çeviri Neden Önemlidir?

M. Melih Güneş

Suyun Şavkı: Leipzig Bir Aile ve Nâzım Hikmet

Hermann Hesse

Klein ve Wagner

Doğan Hızlan

Şiirin Coğrafyası

Jonathan Holt

Hain

Ekmeleddin İhsanoğlu

Osmanlı Bilim Mirası

Gül İrepoğlu

Lâle-Doğada, Tarihte, Sanatta

Christopher Isherwood

Gelip Geçerken

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Onnik Jamgocyan

Osmanlı İmparatorluğu'nda Sarraflık -
Rumlar, Museviler, Frenkler, Ermeniler (1650-1850)

Kaan İren-Çiçek Karagöz-Özgün Kasar (haz.)

Persler - Anadolu'da Kudret ve Görkem

Yaşar Kemal

Yeşil Kertenkele

Gürsel Korat

Kalenderiye
Dalgın Dağlar Çizgili San Defter - Gölgenin Canı

Tuğrul Kudatgobilik

Koç'ta Üç Nesil - Sanayi Barışına Adanmış Bir Hayat Hikâyesi

Ben Lerner

22:04

Amin Maalouf

Fransız Akademisi'ne Kabul Konuşması ve
Jean-Christophe Rufin'in Yanıtı

Henry Maguire

Bizans Saray Kültürü 829-1204

Ian McEwan

Fındık Kabağı

İlhan Mimaroglu

New York Kapı Dışı Sanatı

Lale Müldür

Kuzey Defterleri

Behçet Necatigil

Küçük Muharrir - Çocukluk ve Gençlik Yazıları
Mitolojiya
Küçük Mitolojiya Sözlüğü

Dorthe Nors

Karate Vuruşu

Maggie O'Farrell

Cehennem Sıcakları İçin Talimatlar

Ömer F. Oyal

Sürgün Ruhun Rüya Defteri

Emrah Öztürk

Anlatamıyorum
Limon Yağmuru

Ali Özuyar

Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922)

Boris Leonidoviç Pasternak

İnsanlar ve Haller

Michel Crubellier-Pierre Pellegrin

Aristoteles - Filozof ve Bilme Meselesi

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

Yüzbaşının Kızı

Maurus Reinkowski

Düzenin Şeyleri, Tanzimat'ın Kelimeleri
19. Yüzyıl Osmanlı Reform Politikasının Karşılaştırmalı
Bir Araştırması

Stella Rimington

Açık Sır - MİS Eski Genel Direktörü'nün Otobiyografisi

Philip Roth

Portnoy'un Feryadı

Oliver Sacks

Benim Periyodik Tablom

Howard M. Sachar

Avrupa'nın Katli - 1918-1942 Siyasi Bir Tarih

Gulam Hüseyin Saedi

Bayel Ağaçları

Top

Nil Sakman

Süreyya

Sam Savage

Cam

Yorgo Seferis

Kapadokya Kaya Kiliselerinde Üç Gün

Philippe Sollers

Roland Barthes'in Dostluğu

Claude Levi-Strauss

Bakmak Dinlemek Okumak

Yaban Düşünce

Hüzünlü Dönenceler

Cemal Süreya

Yabancı Yayınlar - Türk Dili Dergisi 1968-1975

Magda Szabó

İza'nın Şarkısı

Yavru Ceylan

Katalin Sokağı

Kapı

Barry Charles Tharoud

Çukurova - Yaşar Kemal Edebiyatının Temelleri

Haldun Taner

Berlin Mektupları - Viyana'nın Atlattığı Vartalar
(Gezi Notları)

Günün Adamı - Dışardakiler

Hak Dostum Diye Başlayalım Söze

Haldun Taner'in Timsahı / Selçuk Erez-Demet Taner

Haldun Taner'le Yaşamak -

100. Doğum Yılında Haldun Taner /
Kerem Karaboğa (haz.)

Bedirhan Toprak

"Gnossiennes" Uykuyla Uyku Arasında

Alain Touraine

Krizden Sonra

Michel Tournier

Düşüncelerin Aynası

Turgut Uyar

Veys

Bir Şiirden

Dünyanın En Güzel Arabistanı

Richard Yates

Sessiz Sahil

Bağımsızlık Yolu

Erdal Yıldırım

Az Mı Gittik, Uz Mu Gittik?

Yeni Vakıfların 50 Yıllık Hikâyesi

XXI. YÜZYIL KİTAPLARI

Deniz Bağrıaçık

Sorsana Bizi Sevmiş mi?

Jonathan M. Metz - Anna Kirkland (haz.)

Yeni Bir Erdeme Dönüşen Sağlığa Karşı

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

